

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 40.

Tisdagen den 6 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmäldes och bordlades Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 14, rörande tillägg till mom. 1 i § 62 af Kongl. Maj:ts förnyade stadga angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden N:is 57—61.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 23 och 26 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphäfvande af Strafflagens stadganden angående fängelsestraff vid vatten och bröd jemte dermed sammanhang egande författningar.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda betänkande N:o 7, angående tullbevillningen.

1 punkten.

Herr Dahl: Ehuru på grund af vissa formella betänkligheter det icke stått mig öppet att emot Utskottets betänkande i denna del anmäla min reservation, ber jag dock nu få anföra i korthet de skäl, som synts mig böra föranleda till annan åtgärd än den, Utskottets pluralitet beslutat.

Föreliggande fråga kan visserligen vid första påseendet synas obetydlig, men hvar och en, som blott egnat någon uppmärksamhet åt de förhållanden, som föranledt den här omförmälda skrifvelsen,

Första Kammarens Prot. 1884. N:o 40.

1

*Ifrågasatt
tullshydd för
bokbindare-
yrket.*

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

skall kanske vara villig att medgifva, det här dock föreligger ett fall, som bort berättiga till något ingripande från lagstiftarens sida.

Jag skall icke trötta Kammarens tålamod genom att utförligen ådagalägga, i huru hög grad vårt lands handtverkerier lida under trycket af åtskilliga stadganden i nuvarande närings- och tulllagstiftning, ty härom är förut så mycket ordadt. Jag vill blott i minnet återkalla, att så väl inom Riksdagen vid flera tillfällen som ock annorledes offentligen påvisats, att den nuvarande näringslagstiftningen, sedan 1864 års förordning borttagit de förut gällande bestämmelserna om kompetensprof för yrkesidkare, ledt till ett betänkligt aftagande af arbetsskickligheten inom många handtverks-grenar. Dessa hafva just derigenom råkat i ett aftynande tillstånd, som gör det för dem ännu omöjligare att motstå trycket af den utländska konkurrens, som den nästan samtidigt utsträckta handelsfriheten af lätt förklarliga skäl framkallat. Det torde icke vara obemärkt, att nu öfver allt i våra handelsbodas utbudas från utlandet införda arbetsalster, dem våra handtverkare förr från egna verkstäder läto utgå i marknaden. Det finnes derföre nu en mängd handtverksidkare, som hänvisats att hellre nöja sig med handelsvinsten på försäljningen af utländska varor, än att i egna verkstäder bedrifva sitt yrke med långt osäkrare utsigt till lifsbergning. Och det menligaste inflytande, som tullagstiftningen utöfvar härvid, består just deri, att det göres så föga åtskilnad emellan hel- och halfärdiga varor, så att en och samma låga tullsats, beräknad exempelvis efter vikt, kan gälla för arbetsalster, hvilkas värde dock, beroende af på dem nedlagdt arbete, kan vexla mellan 1 krona och ända upp till ett femtiotal af kronor per kilogram.

Vår handtverksindustri har derigenom nödsakats att sysselsätta sig allenast med mera grofva och simpla arbetens utförande, der åtminstone *någon* möjlighet finnes till konkurrens med utlandet.

Det kan under sådana förhållanden icke gerna blifva tal om utbildande hos oss af någon öfverlägsen arbetsskicklighet eller högt uppdrifven konstfärdighet.

Vi uppamma visserligen i våra utmärkta läroverksanstalter för slöjd ganska många framstående yngre förmågor, men dessa måste i regel sedermera söka sin utkomst i andra länder. Jag skulle kunna framlägga ganska nedslående bevis, hemtade från mina forskningar i detta ämne, på sanningen deraf, att vårt land både i kapital och arbetsduglighet på detta sätt årligen gör ganska stora förluster.

Så viktigt det skulle kunna vara att väcka Kammarens deltagande uppmärksamhet för de betydande nationalekonomiska spörsmål, som sammanhånga med dessa anmärkta förhållanden i vår närings- och tullagstiftning, vill jag likväl icke nu upptaga Kammarens tid dermed, utan skyndar att öfvergå till det speciella sakförhållande, som nu föreligger.

Lyckligtvis tror jag mig med helt få ord angående ifrågasvarande yrkesidkares ställning kunna framlägga sådana bevis, att

en hvar skall kunna med säkerhet afgöra, huru vida icke idkarne af bokbindareyrket verkligen haft skäl till de klagomål, som de fört.

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

Uti sin till Kongl. Maj:t ingifna framställning hafva de ådaga-
lagt, att de för många beredningsämnen och hufvudsakliga artiklar,
som de behöfva för sitt yrke, men som icke tillverkas här i Sve-
rige af erforderlig beskaffenhet, måste erlægga ganska dryg tull,
under det att deras yrkesbröder i utlandet kunna hit tullfritt in-
föra, i huru stor myckenhet som helst, både de enklaste och
dyrbarast bundna böcker. Här är icke fråga om de på främmande
språk tryckta böcker, hvilka, såsom vi veta, nästan alltid inkomma,
bundna på ett präktigt sätt och i dyrbara band; utan här är en-
dast fråga om i Sverige och på svenska språket tryckta böcker,
som genom agents försorg här uppköpas från bokförläggarne
samt utföras, hufvudsakligast till Tyskland, för att derstädes bin-
das och sedan åter, såsom bundna, hit införas. Häraf har utbildad
sig en formlig industri; och på detta såsom på många andra in-
dustriella områden se våra yrkesidkare härigenom sitt arbetsfält
allt mer och mer kringskuret och kanske snart helt och hållet
inkräktadt af utländska medtäflare. Det är temligen klart, att
våra svenska handverkare och yrkesidkare icke kunna bestå i en
sådan täflan, då de, utom den höga tullbeskattningen på en del
förbrukningsartiklar, äfven få betala ganska dryg tullskatt på de
för deras yrkes bedrivande nödvändiga materialerna. General-
tullstyrelsen, som i frågan förut hörts, har också varit rättsinnad
nog att erkänna det vara en "oegentlighet" i tullagstiftningen, att
man så förfar med landets egna yrkesidkare. Jag vågar hålla
före, att det varit mera egentligt, om den ärade styrelsen kallat
det en orättvisa, och dertill en mycket hård och omotiverad orätt-
visa. För det bleklagda nej, som styrelsen slutligen uttalat, är
åtminstone motiveringen, med förlof sagdt, mycket svag.

Men det, som förekommit mig mest öfverraskande, är, att
Generaltullstyrelsen påstått den erkända "oegentligheten" icke gerna
kunna nöjaktigt undanröjas, med mindre än att skyddssystemet
helt och hållet öfvergifves i vår tullagstiftning, ehuru styrelsen
funnit det vara sin pligt att också framhålla, det tidpunkten här-
för ännu icke vore inne.

Det lärer Tullstyrelsens skarpblick till heder, att den funnit
tidpunkten härför icke ännu vara inne! Ty visserligen betviflar
jag icke, att förhoppningar om denna tids annalkande kunna näras
af ett litet mycket sangviniska personer; men jag är för min
del öfvertygad om, att denna tid är mycket aflägsen, ja lika af-
lägsen som det tusenåriga fredsriket, då, såsom det försäkrats oss,
sjelfviskheten, egennyttan och vinstbegäret skola vika för broders-
kärlek och endragt emellan alla skapade varelser. Så länge andra
nationer, så strängt som nu är händelsen, i tullpolitiskt hänseende
skydda sig emot oss, så bör ock sjelfbevarelsedriften bjuda oss
att å vår sida söka bereda oss så kraftigt skydd som möjligt. Att
i *det* hänseendet proklamera "försvarsnihilism", vore för vårt land
lika skadligt och förödmjukande, som i hvarje annat hänseende.

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

Generaltullstyrelsen förklarar sig också obenägen att särskildt för de för bokbinderiet nödvändiga materialerna föreslå tullfrihet. Jag måste i detta hänseende instämma med Generaltullstyrelsen, emedan en sådan åtgärd skulle vara lika obehöflig som fullkomligt ändamålslös.

Men den enklaste och närmast till hands liggande utvägen skulle väl vara att åsätta tull, exempelvis tjuu eller tjugufem öre per kilogram för bundna böcker på svenska språket, som hit införas. Denna utväg, hvarigenom våra yrkesidkare äfven skulle sättas i tillfälle att bättre kunna täfja med utlandet, har Generaltullstyrelsen icke kunnat på annat sätt tillbakavisa, än genom att erinra, att sådan åtgärd, för att uppfylla sitt ändamål, i främsta rummet skulle träffa psalmböcker och biblar, som styrelsen har den godheten att räkna till vårt folks "mest oafvisliga behof".

Bevillnings-Utskottet har upptagit och i någon mån närmare utvecklat alldeles samma argument, då det anser, att nu nämnda åtgärd i betänkelig grad skulle "skadligt inverka på vårt lands religiösa kultur".

I sanning ett aktningsbjudande och dertill mycket rörande argument, om deri låge en skymt af sanning! Jag tillåter mig nemligen erinra, att alla dessa psalmböcker och biblar äro i Sverige tryckta och mycket väl skulle kunna bindas här, all-denstund vårt land visst icke har brist på bokbindare; men det är i den snöda spekulationens tjenst, som de ur landet utföras för att i utlandet blott bindas och sedan hit införas och mot konstant erkänsla hållas svenska allmänheten till handa.

Om det låge någon sanning i den satsen, att det för tillfredsställande af vårt folks religiösa behof vore nödigt att anlita främmande hjälp, skulle deri ligga ett nedslående bevis på vårt tillbakaskridande i kultur under de senaste årtiondena. Ty det är väl nogsamnt känt, att det just är öfver de i okunnighet och barbari försänkta folken, som andra mera kultiverade nationer anse sig pligtiga att öfva förbarmande genom att tillsända dem och bland dem sprida skrifter, tryckta på folkens egna språk, uti religiöst syfte. Jag är deremot fullt viss om, att vi i Sverige hafva, visst icke brist utan snarare öfverflöd på religiös litteratur, och vår upplysta Generaltullstyrelse har väl icke kunnat föreställa sig, att de för andakten afsedda böckernas innehåll skulle kunna i vigtt och betydelse för vårt folks religiösa kultur vinna något genom att förses med utländska band!

Om vi icke stode så nära riksdagens slut, skulle jag hafva velat, genom att yrka återremiss af denna punkt i betänkandet, vördsamt vädja till Kammarrens rättskänsla till förmån för dessa yrkesidkare; men af rena grannlagenhetsskäl afstår jag derifrån, ehuru jag trott det vara tillbörligt, att inom Kammarren åtminstone en röst höjde sig för välvilligt tillmötesgående af ifrågavarande yrkesidkares fullt berättigade framställning.

Friherre Klinckowström: Jag kan verkligen icke tillåta mitt samvete att låta den siste ärade talaren stå ensam med sina

åsigter i denna fråga, ehuru jag vet, att hvad jag nu kommer att yttra icke kan leda till någon förändring i frågan för denna riksdag.

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

Hvad först beträffar den utredning, som Bevillnings-Utskottet gjort i denna punkt, skymtar det visserligen mycket siffror på papperet, men jag skulle verkligen vilja kalla dem en godtköpsupplaga af statistisk utredning. Jag vet mycket väl också, hvarifrån dessa siffror blifvit afskrifna; men det fattas vid uppräknandet af dessa siffror några anmärkningar, som äro nödvändiga, och hvars uttevaro bevisar, att Bevillnings-Utskottet gått för hastigt till väga vid sitt omdöme beträffande importen af utländska böcker.

Af Bevillnings-Utskottets ärade ordförande, som är en boksynt och litterärt bildad man, hade jag väntat, att han borde veta, huru det går till i den större bokhandeln. Det importerar visserligen mycket böcker, men, med undantag för England, sker detta i så kallad *kommission*, och om Herr Bennich hade tillfälle från sin mångslöjd att titta in så här vid vårens början i en af de större boklådorna, skulle han få se hela högar af böcker, som äro upplagda för att skickas tillbaka, emedan de icke gått åt. Till England kan detta icke ske, ty derifrån köpas alla böcker på så kallad *fast* räkning. Men till Tyskland och Frankrike få de böcker, som icke gått åt, skickas tillbaka. Således visar denna sifferupställning alldeles ingenting.

Hvad sedan beträffar den stora vinst, som bokbindarne och deras gesäller skulle draga af sitt yrke, — och äfven der vid lag känner jag mycket väl igen, hvarifrån siffrorna i betänkandet äro hemtade, — så borde Bevillnings-Utskottet gjort sig möda att dividera handverkarnes antal med den behållna vinst, som de gjort på sin rörelse. Förhållandet blir då, exempelvis för år 1878, då det fans 290 handverkare, att på hvar och en af dessa, och då tala vi endast om mästarne, belöpte sig vinsten till 1,053 kronor. Denna summa kan således i medeltal sägas vara årsvinsten för en bokbindare. Men för gesällerna, om hvilka Utskottet också lemnat uppgifter, är det ändå sämre, ty der går förtjensten upp till endast 170 å 175 kronor på hela året. För gesäller med hustru och barn torde detta icke kunna kallas någon öfverdrifven förtjenst.

General tullstyrelsen, såsom dirigent af hela frågan, har gjort sig mycken möda att utfinna en utväg, huru dessa fattiga stackars bokbindare skulle kunna hjälpas i sin nöd; och styrelsen har gjort sig mycken möda att räkna ut, huru vida man skulle kunna låta de materialier, som af bokbindarne nyttjas, undergå någon ned-sättning eller kanske beviljas tullfrihet vid import. Men det hade väl varit enklare att, såsom äfven angifvas på sidan 6 i betänkandet, låta en måttlig tull läggas på *inbundna* tryckta böcker.

Jag vet icke, att något hinder kan finnas därför, så mycket mindre som ju detta varit förhållandet förr. Bundna böcker hafva ju förut varit belagda med tull, men så ströks äfven detta skydd, och hvarför skulle man icke kunna återställa ett sådant måttligt skydd, som bokbindarne så väl behöfva för sitt yrke. Detta skulle

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
Forts.)*

väl varit den allra enklaste hjälpen för dem, och om det visserligen stridt mot de så kallade principerna, så hafva ju frihandlarne många gånger förut slagit dem för örat.

Här står visserligen i betänkandet på sidan 7 såsom ett slags skryt, "att bokbindareyrket redan åtnjuter ett väsentligt tullskydd genom den tullsats af 60 öre per kilogram, som för närvarande är stadgad för lösa bokpermar". Detta är visserligen förhållandet, men nog föras bra mycket mera färdigbundna böcker in i landet, än hvad som införes af så kallade permar; och huru vida dessa permar fullt kunna ersätta de band, man här får, vill jag låta vara osagdt. Ty åtminstone när jag köpt sådana permar, hafva de varit så usla, att jag måst låta binda om böckerna.

På grund af hvad jag nu anfört, skulle äfven jag hafva velat yrka återremiss, men det torde icke löna mödan i riksdagens elfte timme; hvarför jag endast velat hafva min åsigt förvarad i Kammarrens protokoll.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Att det finnes icke blott bokbindare utan äfven många flera yrkesidkare här i landet, som icke åtnjuta tullskydd, är visserligen sanning; men att deri skulle ligga något ondt, kan jag för min del icke inse, och jag vet icke heller, att särskildt bokbindarne befinna sig i en så svår ställning, att de icke skulle kunna utstå den konkurrens, som de hafva med utlandet. Men hvad som deremot är i hög grad oegentligt är, att bokbindarne verkligen hafva att erlægga tull på materialier, som de oundgängligen behöfva för sitt yrke, under det att inbundna böcker äro tullfria.

Jag har också i Utskottet sökt att afhjelpa denna olägenhet på den enda utväg, som är den rätta, nemligen att göra dessa saker tullfria. Men på sätt Utskottet anmärkt kom man då in på en mängd artiklar, som, utom det att de användas såsom materialier för inbindning af böcker, hufvudsakligen för andra ändamål införas i riket, hvarför man ansett sig tvungen att med afseende på dem följa de allmänna tullreglerna. Ett undantag föreligger härvid i artikeln *bokbindarecloth*, som nemligen icke kan användas till annat än bokbindning, hvarför det således vore obehörigt att på denna artikel lägga tull, under det att bundna böcker vore från tull fria.

Jag sökte därför också inom Utskottet att ernå en förändring i afseende å denna artikel; men jag slutade dermed, då det af bokbindare, med hvilka jag rådförde mig, upplystes, att allt, som derigenom kunde vinnas, icke för dem var väsentligt, och att hela tullafgiften för denna artikel går till ett mindre betydande belopp, hvarför jag, då motstånd af tulltekniska skäl mötte förslaget, måste afstå från mina försök.

Detta är dock efter min uppfattning den enda väg att ställa det så, att bokbindarne icke kunna förebrå oss, att vi fördyra deras handtering. Men att vi skulle skydda dem genom böckers fördyrande, det vill jag icke vara med om, och jag tror icke, med den

erfarenhet jag har i dessa ämnen, att man skall kunna säga att nöden här står för dörren.

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

Herr Bennich: Då något yrkande icke framstälts, kunde jag underlåtit att begära ordet, men jag har af en ärad talare erhållit några förebräelser, hvilka jag ej alldeles kan låta passera oanmärkta. Den ärade talaren nämnde att jag ej kände till ett förhållande, som han ansåg i hög grad beaktansvärdt, nemligen att till våra bokhandlare inkomma ganska stora sändningar utländska alster för benäget påseende, hvilka sedan, då de ej åtgått, skickas tillbaka igen. Jag skulle önska, att jag rätt förstode, hvad hans mening härmed vore, men det gör jag icke. Skall det betyda, att de uppgifter på värdet af importerade bundna böcker, som finnas i Utskottets betänkande, icke äro rigtiga, då har den ädle Friherren misstagit sig, ty tullverket frågar icke efter om böckerna äro "till benäget påseende", eller till försäljning, utan så snart de inkomma, bokföras de såsom importerade och stå kvar såsom sådana, äfven om de sedan reexporteras. Den bevisning, som skulle hemtas af Friherre Klinckowströms anmärkning är således icke af den allra ringaste betydelse i förevarande fall.

Den förste ärade talaren gjorde våra bokbindare orätt, då han påstod, att konstskickligheten hos dem var så obetydlig. Jag vågar deremot säga, att våra bokbindare utmärka sig genom ett magnifikt arbete, hvarpå vi dagligen hafva exempel, och jag vill icke kasta någon skugga på dem. Jag egnar dem tvärt om all min aktning för deras flit och skicklighet.

Hvad Bevillnings-Utskottet slutligen anfört mot framställningen, att på svenska språket tryckta, inbundna böcker skulle vid införseln beläggas med tull, är att denna tullsats komme i hufvudsakligaste mån och nästan uteslutande att träffa andliga böcker, såsom biblar och psalmböcker. Bevillnings-Utskottet har vågat uttala, att icke något föremål mindre lämpade sig för beskattning än detta. Nu svarar man, att vi icke komme att sakna andliga böcker och undervisningsböcker, därför att tull lades på desamma. Nej, naturligtvis icke, men hvad är då meningen? Jo, att fördyra dessa böcker! Kan det vara lämpligt att fördyra den andliga litteraturen? Detta har Utskottet ansett icke kunna vara Riksdagens mening, och, oaktadt man kan finna skäl för bokbindarnes framställning, har man dock ansett öfvervägande skäl tala mot bifall till densamma, hvarför den ock lemnats utan afseende.

Herr Björnstjerna: Jag kan icke underlåta att med några ord besvara den förste ärade talaren. Han framhöll i mörka färger huru som många af våra skickligaste arbetare, sedan de till en del uppfostrats på statens bekostnad, nödgades söka sin utkomst i andra länder. Jag vågar hemställa till talaren, huru vida det är alldeles okänt, att utländske skicklige arbetare söka sin utkomst i detta land. Se vi på den petition, som gifvit anledning till denna diskussion, finna vi den vara undertecknad af F. Beck & Son, S. Herzog m. fl., som det heter; några andra namn finnas

*Ifrågasatt
tullskydd för
bokbindare-
yrket.
(Forts.)*

ej utsatta, och dessa två äro tyska namn. Det är således tyska bokbindare, som kommit hit till Sverige, och finna sin fördel i att vara kvar här. De hafva här vunnit en framstående ställning, oaktadt alla dessa olägenheter, hvaröfver de klaga. Om de äro så betryckta i vårt land, hvarför återvända de icke till Tyskland för att der binda svenska böcker, hvilket man påstår vara så lönande? Detta vore väl i så fall det naturligaste, men det faller dem icke in. Om vi jemföra våra bokbindares ställning med bokbindarnes i Tyskland, måste vi väl undersöka icke endast den svenska tulltaxan, utan äfven den tyska, och denna är i de flesta fall alldeles icke lägre än den svenska. Jag tviflar på att den tyska tulltaxan t. ex. har en tull på bokbindarecloth så låg som vår, hvilken ej är högre än tullen å det oberedda tyg, hvaraf den göres. Att lägga tull endast på böcker, tryckta på svenska språket, finner jag dessutom vara alldeles oantagligt, då man ihågkommer, att det enda främmande land, der böcker annat än undantagsvis tryckas på svenska, är Finland, hvarifrån en betydlig del af vår utmärktaste svenska litteratur kommer. Att lägga tull på dessa, men icke på franska och engelska m. fl. böcker, finner jag vara alldeles orimligt. För öfrigt tryckas knappast andra böcker på svenska i utlandet än de biblar, som det engelska bibelsällskapet sänder oss och som nära nog skänkas bort. — Jag skall inskränka mig till detta korta anförande och yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Vid denna fråga föreligger ett rätt egendomligt förhållande. Man har talat om det orättvisa deri, att bokbindarne måste betala tull för de råvaror, de för sitt yrke behöfva, medan den förädlade varan är tullfri. Detta, säger man, kunde hjälpas genom att borttaga tullen å råvaran, men då mötes man med den invändningen, att detta är omöjligt, ty dessa råvaror behöfvas äfven för andra ändamål. Huru skall man då åstadkomma rättvisa? Enligt min uppfattning kan detta ej ske på annat sätt än att lägga tull på dessa böcker. Hvarför jag icke reserverat mig, har varit af formella skäl, men återkommer saken till Bevillnings-Utskottet nästa riksdag, och jag då är ledamot af detta utskott, är det mycket tvifvelaktigt, om jag biträder en sådan hemställan, som Utskottet här gjort, ty man måste hafva full rättvisa och man kan icke klandra dem, som till Kongl. Maj:t inkommit med en sådan anhållan som den ifrågavarande.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och ifrågavarande punkt lades till handlingarna.

*Tullen å
kaffe.*

2 punkten.

Herr Statsrådet Themptander: Då Utskottet i den nu föredragna punkten afstyrkt den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen af tullen på kaffe, tillåter jag mig att yttra några ord om de skäl, hvarpå Utskottet grundat detta sitt afstyrkande. Utskottet har först förklarar, att Utskottet "icke kunnat undgå att draga i tvifvelsmål,

om verkligen genom den ifrågavarande nedsättningen i kaffetullen någon ens nämnvärd skattelindring skulle beredas de mindre bemedlade“. Hvad nu denna uppfattning angår, så får jag säga, att jag alltid varit genomträngd af den öfvertygelsen, att så väl tullar, som andra omkostnader, hvilka drabba en vara, äfven drabba konsumenterna, och att sålunda äfven en minskad tull kommer dem till godo. I detta fall bör man dessutom märka, att den föreslagna nedsättningen alldeles icke är någon obetydlig sådan, den är nemligen från 26 till 20 öre, sålunda icke mindre än 6 öre per kilogram eller i det närmaste 25 procent af den nu gällande tullen. Hvar och en vet, att vid en tullförhöjning varan stiger i högre mån än, som betingas af den förhöjda tullsatsen, beroende derpå, att köpmännen alltid beräkna ränta och provision på alla sina utlägg för varan; och man torde derföre ock vara berättigad antaga, att tullnedsättningar måste verka i motsatt riktning, så att varans deltaljpris kommer att sänkas till och med något mera än, som motsvaras af nedsättningen i tullen för samma vara. Detta är dock naturligen endast förhållandet under förutsättning, att varan tillhandahålles allmänheten under inflytande af konkurrensen. Är förhållandet sådant, att konkurrens ej kan ifrågakomma, och det å en ort blott finnes en enda köpman, till hvilken allmänheten är hänvisad, då kan jag visserligen medgifva, att det står denne öppet att temligen själfrådigt diktera priset, men Utskottet synes antaga, att i en mängd fall en dylik brist på konkurrens skulle förekomma. Jag vill deremot erinra, hvad först angå alla våra städer, köpingar och tätare bebyggda platser å landet, såsom jernvägsstationer m. fl., att, hvad heller ingen lärer kunna förneka, konkurrensen å alla dessa ställen gör sig i ganska hög grad gällande; men, säger man, så är icke förhållandet på landsbygden i allmänhet. Dertill vill jag svara, att en stor del af landsbygden förser sig med sina förnödenheter just från sådana platser, som jag nyss uppräknade och, hvad den öfriga delen af landsbygden beträffar, är det ett känt förhållande, att landt-handlare finnas ganska mycket spridda å bygderna, så att man vanligen icke behöfver fara långa stycken mellan handelsbodarne. Härtill kommer, att man i allmänhet på landet icke är så rädd för långa afstånd, utan man går gerna förbi en närbelägen handelsbod för att komma till en annan, der man kan skaffa sig en vara för billigare pris. Jag tror derför, att konkurrensen äfven på landsbygden gör sig ganska kraftigt gällande. Visserligen har jag härmed icke velat förneka, att det icke kan finnas trakter, der allmänheten icke har något tillfälle att välja mellan olika säljare, men hvad jag vågar påstå är, att detta utgör ett undantagsförhållande, och icke en så allmänt gällande regel, att dertill bör tagas en bestämmande hänsyn vid lagstiftningen. Jag tror således icke att detta skäl å utskottets sida kan tillmätas någon större betydelse.

Det andra skälet, Utskottet anför, är att “sedan Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande proposition afläts till Riksdagen, åtskilliga omständigheter tillkommit, hvilka i högst väsentlig mån måste in-

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

verka på frågan om lämpligheten af att nu vidtaga en nedsättning i tullen“. Ja, omständigheter hafva verkligen sedan dess inträffat, som förtjena i detta sammanhang beaktas, men huru vida de böra verka i den rigtning, Utskottet antager, lemna jag derhän. Sedan Kongl. Maj:t afgaf sin proposition, hvilken, sedan samtliga af Kongl. Maj:t ifrågasatta anslag beräknats, slutade på ett öfverskott af i rundt tal 1,860,000 kronor, har Riksdagen genom att vägra eller nedsätta anslag, minskat utgiftsbudgeten, så att ytterligare öfverskott uppkommit, som jag vid ett hastigt öfverslag funnit utgöra något öfver 1,000,000 kronor, hvarför jag vågar antaga, att ett öfverskott af omkring 2,900,000 kronor föreligger att af Riksdagen om några dagar vid behandlingen af finansplanen disponeras. Denna omständighet kan man väl icke säga utgöra ett skäl, som talar *mot* den Kongl. propositionen. Det är väl heller icke detta Utskottet åsyftat, utan Utskottet säger, att det funnit, att under detta års tre första månader importen af kaffe och socker nedgått, samt att derjemte både tulluppbörden och uppbörden af jernvägstrafik- och brännvinsmedlen under detta års första kvartal minskats med omkring en million kronor i jmförelse med nästlidne års uppbörd. Detta är en sanning, men först och främst måste jag erinra, att de tre första månaderna af året icke äro tillförlitliga mätare af importens omfattning under ett år, och vidare bör man komma ihåg att, såsom ock Utskottets ordförande i sin reservation erinrat, det här icke är fråga om nu löpande år, utan att nedsättningen skulle träda i tillämpning först från och med den 1 Januari 1885. I hvad mån konjunkturerna då komma att föranleda till en större eller mindre import, det läser väl ingen kunna nu beräkna. Vidare får man icke vid en jmförelse mellan tulluppbörden för olika år förbise, att den faktiska uppbörden de senare åren varit vida högre än den i staten beräknade. När man sålunda säger, att uppbörden i år understigit fjolårets, så måste man ihågkomma, att den faktiska uppbörden i fjor uppgick till i rundt tal 33,500,000 kronor, men att uppbörden i staten för innevarande år icke beräknats till mer än 28,500,000 kronor. Den faktiska uppbörden i år kan således blifva ända till 5,000,000 kronor mindre än fjolårets, utan att detta stör den för året fastställda staten. På samma sätt hafva tullinkomsterna för nästkommande år i den Kongl. propositionen föreslagits att icke beräknas till högre belopp än 29,000,000 kronor. Afven nästa års budget skulle således tåla en betydlig minskning i tulluppbörd i jmförelse med fjolårets. Jag har här i min hand en förteckning öfver tulluppbörden från år 1825 till och med nästlidne år, och på samma gång denna förteckning visar en progression i tulluppbörden, som är glädjande, — ty den vittnar om ökad skatteförmåga, under det man ingalunda kan klaga öfver en ökad skattetunga — på samma gång företer den ock en återgång i tulluppbörden för vissa år i jmförelse med närmast föregående. Ser man efter, finner man emellertid att den största återgången egder rum mellan 1877 och 1878, då tulluppbörden nedgick med tre millioner. En dylik minskning kan nu ske både detta och nästa år utan att rubba beräkningarne i staten. Herrarne kunna häraf finna,

att det gifves ett ganska vidsträckt utrymme för tullinkomsternas nedgående utan att den fastställda statens hållbarhet äfventyras. Hvad som kan inträffa är, att icke ett så betydligt öfverskott för nästkommande år kommer att uppstå, som under de senaste åren, men detta är ju icke något, som man städse kan påräkna.

Anledningen, hvarför regeringen ansett sig böra framställa förslag om denna tullnedsättning, är att söka deruti, att den nu gällande tullsatsen å kaffe tillkommit genom de senaste tullförhöjningarne på kassaartiklar vid 1879 års riksdag. Då förelåg en brist att fylla, hvilken uppstått i föregående års statsreglering, och för att afhjelpa detta behof föreslog Kongl. Maj:t en förhöjning i tullen för kaffe och socker m. fl. kassaartiklar. Detta bifölls af Riksdagen, som samtidigt dermed för samma ändamål åtog sig en tilläggsbevilning. Det är just den omständigheten, att de sålunda förhöjda tullarne i viss mån hade samma karakter, som den för två riksdagar sedan afskaffade tilläggsbevilningen eller att vara en beskattning, åtagen för ett tillfälligt behof, som enligt mitt förmenande utgör talande skäl för att tillse, huru vida man icke, till någon del åtminstone, bör åter borttaga dessa förhöjningar, i den mån, statsverkets förbättrade ställning kan sådant medgifva; och att en sådan förbättring inträdt, det kan väl icke någon bestrida, då vi nu vid budgetens uppgörande, långt ifrån att hafva någon brist att fylla, tvärt om hafva ett öfverskott af 2,900,000 kronor till Riksdagens förfogande, samt dertill kommer att öfverskotten för det senaste året eller 1883 ligga alldeles ovidrörda. Jag har i statsrådsprotokollet öfver inkomstberäkningen kalkylerat dessa senare öfverskott till 5,200,000 kronor och jag kan försäkra, att denna siffra icke är för hög. Detta är således en ren tillgång, som helt och hållet står till nästa Riksdags förfogande vid uppgörande af den budget, hvarmed man då har att sysselsätta sig. Då Utskottet här uttalat en farhåga att denna tullnedsättning icke kunde antagas blifva af någon större varaktighet, ber jag att gent emot denna farhåga få hänvisa till det förhållande, som jag nyss omnämnde, att hela detta betydliga öfverskott å 1883 års statsreglering icke är upptaget i inkomstberäkningen för år 1885, utan reserveras för ett senare års behof. Det är väl dessutom bra egendomligt, att fruktan för en framtida skatteförhöjning för närvarande skall verka hindrande för nedsättning i en skatt, som för tillfället kan umbäras. Derför att man en gång funnit sig böra vidtaga en skatteförhöjning för ett tillfälligt behof, icke kan *det* vara ett skäl att göra den förhöjda skatten permanent! Riksdagen har ju förut visat sig benägen att i behofvets stund åtaga sig den ökade beskattning, som kunnat finnas erforderlig, och jag tager för gifvet, att denna benägenhet icke skall minskas, derför att man finner det dylika skatter borttagas, när de icke längre af behofvet påkallas. Det är på grund af dessa, nu af mig i korthet angifna skäl, som regeringen ansett sig pligtig att fästa Riksdagens uppmärksamhet derpå att en skattenedsättning i detta fall kan ega rum. Det tillkommer nu Riksdagen att bestämma, huru vida denna förhöjda tullsats skall borttagas eller fortfarande utgå oförändrad. Sker det senare, kan naturligen

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

regeringen icke hafva något emot, att statskassans inkomster tillgodoses så mycket som möjligt. Det har emellertid — det kan jag försäkra — varit för regeringen synnerligen angenämt att kunna framställa detta förslag, och jag antager, att denna Kammare gerna skall med regeringen dela behaget af att kunna åstadkomma ifrågasvarande skattenedsättning, om hvars godkännande jag hos Kammarerna derföre vågar anhålla.

Herr Bennich: Då jag antecknat mig såsom reservant mot Utskottets förslag i denna punkt, hade det varit min skyldighet att fullständigt motivera denna min skiljaktiga åsigt. Jag är dock så hufvudsakligt förekommen af chefen för Finansdepartementet, att jag mycket väl skulle kunnat afstå från ordet, men jag anser det dock vara både min rättighet och skyldighet att fästa Kammarernas uppmärksamhet derpå, att "svenska folkets rätt att sig sjelf beskatta", öfverlemnad åt Riksdagen, medför icke blott rättigheter utan också skyldigheter; det är icke nog att pålägga skatter, när staten det behöfver, och att pröfva statens behof, utan det är också nödvändigt och lika angeläget, att Riksdagen förstår att eftergifva skatter, när sådana icke längre erfordras, och derpå tror jag, att svenska folket har berättigade anspråk gent emot Riksdagen. År 1879 framställes, såsom redan af Finansministern anförts, förslag om förhöjd beskattning på kassaartiklar, såsom kaffe och socker m. fl. Mot denna förhöjning anfördes då af en eller annan talare äfven inom denna Kammare, att, sedan en skatt en gång hade blifvit förhöjd, man aldrig får den åter nedsatt. I motsats mot dessa talares påstående tillät jag mig då förklara och åberopa, att flera gånger tillförene tullsatserna på kaffe och socker vid förefallande behof blifvit förhöjda och vid inträffad förbättring i statsverkets ställning åter nedsatta, och jag förklarade då, hvilket också är min innerliga mening, att det är en skyldighet att se till, att förhöjda skatter blifva eftergifna, så snart omständigheterna det medgifva.

De skäl, som i Bevillings-Utskottets betänkande blifvit anförda mot en nedsättning i tullafgiften för kaffe, väga mycket lätt. Ja, jag vågar till och med påstå, att de väga så lätt äfven hos dem, hvilka hufvudsakligen dikterat beslutet, att de alls icke hafva utgjort den bestämmande anledningen till Utskottets förslag. Nej, mine herrar, det skymtar bakom dessa skäl någonting, som kallas för framtidsplaner, och det är dessa framtidsplaner på oerhörda hopade penningmassor i statens kassa, som man vill tillgodose och främja genom att icke sätta ned någon konsumtionsafgift; man vill, att svenska folket, den konsumerande allmänheten, skall med sin skärf, för allt hvad den behöfver förbruka, tillgodose ett intresse, som vill hafva bort en eller annan äldre beskattning. Deri ligger "pudelns kärna" enligt min tanke. Man må för öfrigt vara huru intresserad som helst för dessa framtidsplaner, så tror jag dock icke, att man kan med godt samvete möta svenska folket med den förklaringen, att den beskattning, som trycker alla samhällsklasser, gifva vi icke efter, på det att vi skola kunna gifva efter så

mycket mera i den beskattning, som en viss klass anser vara för sig tryckande. Att statsverkets ställning tillåter den föreslagna nedsättningen är alldeles otvifvelaktigt, och på sätt, jag i min reservation har i största korthet erinrat, är det icke förra årets skörd, icke innevarande års konjunkturer, som bestämma de påräkneliga inkomsterna under nästkommande år, utan det är innevarande års skörd och nästa års konjunkturer, som inverka på tullinkomsterna under det året, och beträffande dessa tullinkomster kan jag visserligen icke ikläda mig någon ansvarighet, men vågar dock hoppas, att desamma skola blifva fullt tillfredsställande för statens behof, äfven med de tullnedsättningar, som blifvit af mig i reservationen påyrkade.

I förevarande punkt har jag endast att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Adelsköld: Den föregående ärade talaren har framhållit vissa hemliga skäl, som skulle hafva föranlett det beslut, hvartill Bevillnings-Utskottet kommit i den föreliggande punkten. Jag vill helt och hållet lemna derhän huru vida sådana skäl finnas eller icke. Detta är en sak, som jag anser icke kunna upptagas, utan jag tror, att man bör behandla hvarje fråga så, som den föreligger, och endast i det skick, den framstälts, och tillse, huru med densamma då förhåller sig. Och ur denna synpunkt, och således utan all sorts partihänsyn, kommer jag att uttala mig i kaffe frågan, likasom jag gjort i alla de frågor, hvaruti jag haft äran uttala mig.

Kongl. Maj:t har i nådig proposition till Riksdagen framhållit, att då statens tillgångar medgifva en nedsättning i bevillningen till fördel för de mindre bemedlade klasserna, så bör sådant ske, och i detta ser jag ingenting annat än godt; tvärt om anser jag det vara fullt riktigt, att sådana nedsättningar göras så snart ske kan. Kongl. Maj:t har ansett, att detta för närvarande företrädesvis kunde och borde ske genom nedsättning af tullen på kaffe med omkring 2 $\frac{1}{2}$ öre per skålpund, under förutsättning att "kaffet för närvarande ingår i den arbetande klassens lifsförnödenheter såsom något viktigt näringsmedel". Huru vida detta verkligen är förhållandet, derom kunna tankarne vara delade. Kaffeimporten utgjorde år 1842 endast 4 millioner skålpund, men hade år 1882 stigit till öfver 30 millioner skålpund. Således hade denna import under de 40 åren mera än sjudubblats. Värdet af kaffeimporten för konsumenterna, det vill säga inberäknadt inköpspriset, tull och försäljningsvinst, torde för närvarande kunna upptagas lågt räknadt till 20 millioner kronor eller mera än hela exporten af matvaror af djur, såsom smör, ost och talg, o. s. v. och utgör $\frac{2}{3}$ af hela värdet af spanmålsexportens. Hvad får nu svenska nationen för detta stora belopp? Jo, kaffe! Och vore detta kaffe ett näringsmedel af utmärkt beskaffenhet och i värde motsvarande det stora penningbeloppet, ja, då skulle jag icke hafva ett ord att säga om

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

saken. Men som vi veta, är kaffet liksom många andra förnödigheter utsatt för förfalskningar, bland annat för att få den färg, som allmänheten anser vara den rätta. Somliga föredraga blåaktigt, andra grönt kaffe. Detta åstadkommes genom börnas färgning med kopparvitriol. Andre anse den grå färgen vara bäst. Den erhålles på det sätt, att kaffet rullas tillsammans med blykulor. Jag nämner endast dessa tvenne sätt såsom exempel på förfalskningar af kaffe och dess surrogat, ty det finnes otaligt många andra i synnerhet i fråga om brändt och malet kaffe, och i Tyskland lära finnas fabriker, der kaffe likasom utsädesfrö tillverkas helt och hållet artificiellt medelst afkok på affall af kaffe, hvaregenom någon kaffelukt och smak erhålles, men för öfrigt innehåller bönan icke en tillstymmelse till kaffe. Nu är förhållandet, att de billigaste sorterna kaffe, som konsumeras af de mindre bemedlade, just hufvudsakligast utgöras af sådant mer eller mindre förfalskad. Följden häraf har också blifvit, att i många orter, der kaffeförbrukningen har gått till ytterlighet, uppstått sjukdomsformer, som läkare äro mycket bekymrade öfver och som anses kunna föranleda till ett allmänt svaghetstillstånd. Huru vida emellertid dessa sjukdomar uppkomma af sjelfva kaffet eller genom förfalskningen, är icke utredt. Kaffet synes således för mig icke vara en artikel, som *företrädesvis* bör blifva föremål för tullnedsättning; ty om en tullnedsättning skulle verka derhän, som naturligtvis är afsedt med Kongl. Maj:ts proposition att priset skulle falla i samma proportion blifve följden deraf allenast en ökad konsumtion af en vara, som jag för min del och många med mig anse vara rent af skadlig och af högst tvifvelaktigt näringsvärde, enär det endast är genom den tillsats kaffet får af socker och grädde, som det blir ett näringsmedel.

En annan fråga är, huru vida den nedsättning af tull, som här är i fråga, verkligen kan anses komma till nytta för de mindre bemedlade klasserna i allmänhet. Nedsättningen är, såsom bekant, $2\frac{1}{2}$ öre per skålpund. Detta gör för $\frac{1}{2}$ skålpund således $1\frac{1}{4}$ öre, för $\frac{1}{4}$ skålpund $\frac{5}{8}$ öre och för $\frac{1}{8}$ skålpund $\frac{5}{16}$ öre. Nu vet man, huru det i allmänhet går till på landet, der mängden af de mindre bemedlade bo. Dessa köpa vanligen en så kallad "*half fjerdedel*", det vill säga $\frac{1}{8}$ skålpund. Tror någon att en landthandlande, som i allmänhet är temligen skyddad för konkurens, eller som, såsom vanligen tillgår, associerat sig med de andra köpmännen i orten i fråga om pris, gör någon nedsättning i försäljningspriset, motsvarande tullnedsättningen af $1\frac{1}{4}$ öre för $\frac{1}{2}$ skålpund, $\frac{5}{8}$ öre för $\frac{1}{4}$ skålpund och ännu mindre af $\frac{5}{16}$ öre för $\frac{1}{8}$ skålpund? Nej, det gör han visserligen icke, utan han bibehåller sannolikt det gamla priset; och hvad blir då följden? Jo, att tullnedsättningen icke kommer de mindre bemedlade utan mellanhänderna till godo och de mera bemedlade, som kunna köpa kaffe i större partier t. ex. säckvis och i flere skålpund. Jag tror således för min del, att den föreslagna nedsättningen af tullen, så välmenad den än är, icke kommer att medföra de fördelar för de mindre bemedlade klasserna, som man förestält sig.

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

Skulle statens tillgångar medgifva nedsättning af bevillningen, tror jag derföre, att det kan och bör ske på ett annat och bättre sätt än att nedsätta tullen på sådana konsumtionsartiklar och njutningsmedel, som kunna anses vara långt ifrån nyttiga. Jag skulle kunna nämna åtskilliga, men vill endast erinra om en bevillning, genom nedsättning i hvilken en af våra viktigaste näringar skulle i väsentlig mån kunna befördras, jag menar nedsättning i de afgifter, som trycka sjöfarten. En sådan lindring skulle befördra ett *produktivt ändamål*; men genom nedsättning i tullen på kaffe och dyligt, skapar man endast ökad konsumtion, och detta är en högst betydlig skilnad. Hade det varit fråga om något sådant eller om en verklig nedsättning i de mindre bemedlades lefnadskostnader, så skulle jag visserligen icke med ett ord hafva motsatt mig saken, men då, som jag haft äran anföra, min åsigt är, att den ifrågasatta nedsättningen i bevillningen icke så mycket komme de mindre bemedlade som fasthellre de mera bemedlade klasserna och mellanhänderna till godo, så torde man bättre kunna använda den tre fjerdedels million, som statsverket antagligen skulle förlora på nedsättningen, än att på detta sätt skänka bort densamma.

Vi veta alla, huru stora besparingar uppkommit, som Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet omnämnde i sin exposé öfver statens finanser. Det är hufvudsakligen genom tullen från föregående år och genom den stora nedsättningen i af Kongl. Maj:t begärda anslag, som Riksdagen har gjort. Men, mine herrar, ingen vet, hvad framtiden bär i sitt sköte. Det närvarande tillståndet i landet är ingalunda så briljant, som man skulle kunna önska. Föregående års skörd var dålig; exporten af spanmål har lemnat ringa inkomst; trä- och jernvaror stå lågt i pris, och så vidt jag känner finnes för närvarande ingen utsigt till förbättring i priset på dessa båda hufvudartiklar, och hvad det svenska jernet särskildt beträffar, är dess framtida utsigter ytterst sorgliga, genom de nyuppfunna arbetsmetoder, hvarigenom man af de sämre utländska malmerna lyckats producera en vara, som i många industrigrenar utträngt vårt jern och gjort det umbärligt. Man kan således tänka sig möjligheten af att genom dessa förhållanden och möjligen genom en sämre skörd i år, våra finansiella förhållanden till ett kommande år icke blifva så briljanta, som i år, och då kunde det ju icke skada, om man hade en extra tillgång att använda i stället för att, såsom nu vanligen sker vid riksdagarne, göra öfver med alla statens tillgångar och öfverlemna åt framtiden anskaffandet af de medel, som erfordras för statsverkets upprätthållande, då statsbrist uppkommer. En föregående talare har sagt, att, om en tull borttages eller en skatt lindras, är det ju mycket lätt att lägga på en ny, eller höja en befintlig, om så skulle erfordras; men detta är icke så lätt, som man tror, och väcker i allt fall mera missnöje, än om man bibehåller en skattereglering, som räcker både för de dåliga och goda tiderna, och ingenting är derjemte mera skadligt för ett sundt affärslif än oupphörliga rubbningar i tullförhållandena.

Dessutom hafva vi icke så obetydliga utsigter till utgifter för

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

framtiden. Här återstår att ordna försvarsväsendet, hvilket, huru det skall ske, kommer att kräfva stora offer; vidare erfordras nytt riksdagshus, som icke gerna kan länge uppskjutas, och flera andra saker, som jag icke vill trötta Kammaren med att uppräknas. Och om man då tager i betraktande dessa behof samt möjligheten af sämre tider, tror jag det icke vore någon riksolycka, om man kunde reservera litet medel till kommande tider. Äfven om dessa behof icke förefunnes, har ju staten flera hundra millioners skuld, och det borde väl icke skada, om de besparingar, som uppkomma vid statens reglering, användes till amortering af denna skuld något hastigare än kontrakten föreskrifva. Så har det skett i Nordamerikas Förenta Stater, och följden af denna hastiga amortering har der varit, att statens kredit växt, så att räntefoten, som efter kriget var öfver 7 procent, nu nedgått till 3 procent, och det lär vara fråga om att ytterligare konvertera den återstående skulden till 2 procent ränta. Jag tror, att en nedsättning i räntefoten äfven skulle kunna ske här, om amorteringen ökades något hastigare, än man är skyldig till enligt kontrakten.

Det kunde vara mycket att tillägga i denna viktiga sak, men jag vill icke längre uppehålla Kammaren. Som jag förmodligen befinner mig i minoriteten i denna fråga, gör jag intet yrkande, utan har endast velat hafva dessa mina åsikter till protokollet och öfverlemnar för öfrigt åt Kammaren att vid dem fästa det afseende, Kammaren behagar.

Herr Wallenberg: Hvad Herr Finansministern behagat yttra mot Utskottets motivering i afseende på konkurrensen, har sin fulla rättighet, och den eller de, som skrifvit, hvad som här står att läsa på sidan 10 i utskottsbetänkandet, att Utskottet icke kunnat undgå att "draga i tvifvelsmål", att en nedsättning, af hvad orsak den vara må, i pris på en artikel icke bringas till konsumentens kunskap och gagn genom täflan, de sakna sannerligen all kännedom om våra affärsförhållanden. Det är väl möjligt, att det finnes någon mycket aflägsen landsort eller någonstädes långt upp i Lappland, der missbruk kunna ega rum i ett eller annat hänseende, men i det öfriga Sverige är, försäkrar jag, en sådan täflan, som är ganska hedrande för dem, som dermed sysselsätta sig och ganska betryggande för konsumenterna, rätt gagnande.

Nu skulle jag gerna vara med om att skatta, på samma sätt som i Nordamerika, der invånarne pläga betala ganska höga skatter. Men hvarföre skatta de så högt? Jo, för att betala sina skulder; ty när de hafva skulder, äro de angelägna om att så snart som möjligt betala dem. Nu skulle jag, såsom sagdt, gerna kunna vara med om att behålla denna skatt, om jag tänkte mig möjligheten af, att det öfverskott, som uppstode, blefve på ett ändamålsenligt och för staten i sin helhet gagnande sätt användt. Men det är alldeles hopplöst och finnes icke minsta anledning att tro, att så kommer att ske, och därför anser jag att, när i första rummet regeringen nu har föreslagit nedsättning i tullen på en konsumtionsartikel, som är i allmänt bruk, det vore att upprigtigt be-

klaga, om icke Första Kammaren i denna liksom i så många andra frågor behagade lemna sitt understöd till regeringens framställning. Jag anhåller att få ansluta mig till dem, som yrka bifall till den Kongl. propositionen.

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Herr Sandberg: Det i vårt land vanliga förfaringssättet att, då statsinkomsterna lemna öfverskott, genast söka göra slut derpå, dels genom att begära nya anslag till mer eller mindre nödiga behof och dels genom att föreslå skattenedsättningar i en eller annan form, detta förfaringssätt har alltid synts mig mindre öfverensstämmande med en klok försigtighets kraf. Följden af ett sådant tillvägagående har också mera än en gång varit, att man, då ett dåligt är inträffat och statsinkomsterna minskats, funnit sig tvungen att taga sin tillflykt till förhöjda finanstullar och att flera år å rad begagna sig af den odösa form af beskattning, som burit det betecknande namnet "tilläggsbevillning".

Det hufvudsakligaste skälet, som i Kongl. Maj:ts proposition anförts för nedsättning af tullen på kaffe, är utan tvifvel det, att kaffe skulle vara "en nödvändighetsvara för de mindre bemedlade samhällsklasserna". Detta uttryck synes mig vara mindre riktigt. Kaffet torde efter min åsigt rättare böra kallas ett njutningsmedel, som i stor mängd förbrukas af vår arbetarebefolkning, framför allt af dess qvinliga del. I detta hänseende står kaffet fullt i paritet med tobak, med den skilnaden att tobak förbrukas hufvudsakligast af den manliga delen af denna befolkning. Man kan visserligen säga, att kaffet är ett födoämne, hvilket tobaken icke är, men kaffets näringsvärde är mycket omtvistadt, och torde i alla händelser icke kunna uppskattas synnerligen högt. Dessutom är det väl en af alla erkänd sanning, att kaffet, förtärdt i myckenhet, verkar skadligt på helsan. För min del har jag hört många äldre landsortsläkare bittert klaga öfver, att den största delen af vår qvinliga allmoge redan vid unga år är förstörd till sin helsa genom omätligt kaffedrickande. Ja, flera än en läkare har på fullt allvar påstått, att kaffet i sanitärt hänseende skadar vår allmoge mera än bränvin. När så är, torde det ingalunda vara skäl att genom nedsatt tull uppmuntra till en ännu större kaffekonsumtion än som nu eger rum.

Öaktadt det värtaliga försvar Herr Finansministern här framställt för den åsigten, att den föreslagna nedsättningen verkligen skulle gagna de mindre bemedlade, är min erfarenhet den, att Herr Adelskölds uppgift är riktig, nemligen att för de mindre bemedlade konsumenterna den föreslagna tullnedsättningen, om den antages, icke blir till något verkligt gagn, utan att för dem priset blir det samma som förut. Eller kan någon, som känner förhållandena i våra mindre städer och på landsbygden, på allvar föreställa sig, att en tullnedsättning af omkring 2 $\frac{1}{4}$ öre per skålpund skulle åstadkomma någon minskning i pris för dem, som köpa sitt kaffe i så små partier som $\frac{1}{4}$ skålpund eller mindre? Af alla fluktuationer i tullsatserna draga i främsta rummet mellanbänderna fördel. En så obetydlig nedsättning i tull, som den nu föreslagna, kan visser-

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

ligen längre fram blifva till gagn för de mera bemedlade, som uppköpa sitt kaffe i större partier, men ingalunda för de fattigare klasserna.

Om ett förslag hade blifvit framställt att med bibehållande af nuvarande tullsats för kaffe använda allt hvad som af denna tullinkomst kunde vid statsregleringen undvaras till verkligt gagn för arbetareklassen, skulle ingen varmare vän till ett sådant förslag hafva funnits än jag. Under decennier har oändligt mycket både sant och osant blifvit taladt och skrivet om jordbrukets betydta ställning. För så vidt dessa klagomål äro berättigade, hafva de efter min öfvertygelse sin kanske förnämsta grund i den allt mera tilltagande bristen på nödiga arbetskrafter. Denna brist härleder sig efter mitt förmenande till väsentlig del från den öfverdrifna fart, hvarmed jernvägsbyggandet i vårt land alltsedan 1856—1858 årens riksdag bedrifvits. Derigenom vandes den arbetande befolkningen vid att flytta från en ort till en annan, och en stor oro fick insteg hos densamma. Dertill har i senare tid kommit den starka emigrationen. För min del tror jag, att en af hufvudorsakerna till denna emigration varit och är svårigheten för arbetarne att här bereda sig någon annan tillflykt på ålderdomen än fattigvården. Det vore ett staten värdigt föremål att understödja arbetarnes sträfvan att komma i en betryggad ställning på äldre dagar, t. ex. genom lifräntor, och om öfverskottet af statsinkomsterna användes för sådant ändamål, skulle det göra verkligt gagn, hvilket ingalunda åstadkommes genom bortplottrande af detta öfverskott på onödiga tullnedsättningar, som icke bereda den minsta fördel åt de mindre bemedlade.

På de skäl, jag nu i korthet anfört, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Carlheim-Gyllensköld, Theodor: Då från ett visst håll Bevillnings-Utskottets majoritet fått uppbära förebräelser, för att den skulle hafva haft andra motiv för sitt afstyrkande, än de som äro nedskrifna i betänkandet, vill jag endast beklaga, att detta yttrande är fäldt, emedan jag tror, att Bevillnings-Utskottet icke har anfört andra skäl, än det har haft allvar och afsigt med. För min del anser jag de anförda skälen vara fullviktiga och goda. Ty det låter sig icke förneka, att, om tullen på kaffe skulle sänkas, detta icke komme att verka till någon fördel för förbrukarne, åtminstone icke på flera år, emedan lagret af importeradt kaffe är så stort, och detta icke kan blifva föremål för lägre försäljningspris. Det låter sig icke heller förneka, att tillståndet på det ekonomiska området i landet icke är godt; hvarken jordbruk, näringar, handel, industri, bergsbruk eller skogsbruk hafva någon god ekonomisk ställning. Det gör, att jag tror, att man bör taga vara på de inkomster, som staten kan få, för att möta den tid, som, menskligt att finna, snarligen är att emotse. Att sänka tullsatsen på kassaartiklar under sådana förhållanden synes mig icke vara fullt riktigt, helst om man, såsom sannolikt är, snart får höja dem igen. Det har då synts Utskottet vara bättre att vänta med ned-

sättningen af tullen på kassaartiklar för att se, om förhållandena blifva stablare. Till följd häraf inskränker jag mig till att yrka bifall till Utskottets hemställan.

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Herr Mankell: Då jag motionerat i afseende på tullnedsättning, skall jag bedja att här få yttra några ord; och jag anhåller dervid till en början om Herr Talmannens och Kammarens benägna tillåtelse att, oaktadt den nu föredragna punkten blott gäller kaffetullen, äfven få tala något om sockertullen, hvilket så mycket mindre bör möta något hinder, som Utskottet sjelft i sitt betänkande rörande denna punkt vidrört frågan om sockertullen, hvilket äfven är naturligt, då båda tullsatserna stå i ett visst samband med hvarandra.

För de allmänna skäl, hvarför jag ansåg att några tullnedsättningar borde ega rum i afseende på förbrukningsartiklarne, redogjorde jag i den motion, jag vid riksdagens början tog mig friheten väcka, och jag angaf deri tillika de särskilda skäl, på grund af hvilka jag ansåg, att dessa nedsättningar borde gälla de stora kassaartiklarne, hvilka i mängd förbrukas af massan af folket, och som därför måste anses trycka mest på densamma i förhållande till dess skatteförmåga. I denna motion redogjorde jag äfven för skälen, hvarför jag bland dessa kassaartiklar särskildt föreslog tullnedsättning på sockret. Jag ansåg nemligen, att artikeln tobak i och för sig sjelf är ett lämpligt skatteföremål, oaktadt den är en allmän förbrukningsartikel. Tullen på fotogén åter hade nyss blifvit nedsatt, och tullen på sirup hade åtminstone icke blifvit förhöjd. Frågan om en nedsättning i tullen å enklare linne- och bomullsväfnader ansåg jag böra behandlas i sammanhang med frågan om en allmän ändring af våra skyddstullar. Då återstodo sålunda endast artiklarne socker och kaffe.

Min första afsigt var äfven att väcka motion om nedsättning i tullen å båda dessa artiklar, men sedan jag sett, att regeringen ämnade väcka förslag om nedsättning i tullen på kaffe, inskränkte jag mig till att föreslå en nedsättning i sockertullen.

Det var min önskan att få tullen på båda dessa artiklar nedsatt till samma belopp, som den innehade före förhöjningen år 1879. Och jag har sedermera i viss mån ångrat mig, att jag icke fullföljde denna min afsigt; ty hade tullen på kaffe blifvit sänkt till samma belopp, som den utgjorde 1879, så skulle derigenom minskningen i statsinkomster blott utgjort 350,000 kronor, i stället för den summa af 900,000 kronor, som skulle blifva en följd af regeringens tullnedsättning; och då hade sannolikt också förslaget om en nedsättning af tullen å socker haft större utsigter till framgång, än det nu tyckes hafva.

Emellertid måste jag naturligtvis med tacksamhet taga emot den större nedsättning i kaffetullen, som regeringen föreslagit, och jag vill för min del icke väcka förslag om någon ändring deri.

Hvad sockertullen beträffar, ber jag få erinra, att jag anser en nedsättning i afseende på densamma vara ungefär liktydig med nedsättning af tullen å läfemedel i allmänhet. Man har ju gjort

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

till regel i den nuvarande tulltaxan att så mycket som möjligt nedsätta eller rent af borttaga tullarne på lifsmedel. Så t. ex. har man borttagit tullen på salt; och för min del vågar jag anse, att socker nu mera är en lika vigtig nödvändighetsvara i den allmänna förbrukningen, som salt, och följaktligen borde vara tullfritt. Detta är dock en åsigt, som, efter hvad jag tror, ännu icke har många anhängare; men jag hoppas, att den i en framtid skall komma att göra sig gällande.

Såsom ett skäl till nedsättning i tullen på socker kunde äfven anföras den omständigheten, att en icke ringa del af statsverkets öfverskott, som på sista åren hafva upplupit, uppkommit just i följd af den hastigt stigande sockerinförseln. Och såsom ett ytterligare skäl kan anföras, att det ingalunda är säkert, att en nedsättning af sockertullen skulle medföra så stor förlust för statsverket, som man har beräknat, emedan det bättre pris på varan, som i följd af tullnedsättningen skulle uppkomma, må hända skulle föranleda till ökad konsumtion. Vi hafva ju förut sett i afseende på andra artiklar, å hvilka tullen blifvit nedsatt, att denna tullnedsättning har åstadkommit en betydligt ökad konsumtion.

Likaledes ber jag att få hänvisa derpå, att genom den af mig föreslagna nedsättningen skulle icke skyddstullen rubbas. Således behöfva våra sockerraffinaderier icke deraf befara någon minskning af sin vinst och sina inkomster. De enda, som möjligen skulle kunna blifva lidande genom den af mig föreslagna åtgärden, äro hvitbetssockerodlarna i Skåne; men jag torde få antaga, att de flesta med mig dela den uppfattningen, att deras intresse, om ock i och för sig beaktansvärdt, dock är allt för ringa för att få spela någon hufvudroll i en så vigtig fråga som denna.

Afven enligt min åsigt hade det varit vigtigare att nedsätta tullen på socker, än tullen på kaffe. Jag har försökt att höra mig för hos herrar handlande angående deras tankar i saken, och de hafva samtliga intygat, att, om icke nedsättningen af tullen på kaffe kan blifva så stor, att den åtminstone uppgår till 5 öre per skålpund, d. v. s. 12 öre per kilogram, kommer den icke att medföra någon afsevärd nytta för de mindre bemedlade, under det att deremot hvarje nedsättning af tullen på socker, vore den ock blott 1 öre per skålpund, ovilkorligen skall i följd af konkurrensen medföra en betydlig nedsättning af sockerprisen i allmänhet. Jag har här flera bref, som jag skulle kunna anföra till stöd för denna åsigt, och jag har dessutom, såsom jag nyss nämnde, personligen hört mig för hos en mängd handlande, och alla hafva de i detta afseende varit af samma åsigt. Jag säger detta icke för att motverka nedsättningen af tullen på kaffe, utan endast för att ådagalägga, att om det finnes skäl för nedsättning af tullen på kaffe, bör med ännu större skäl en nedsättning af tullen på socker ega rum.

Man säger — och det har redan här under diskussionen anförts — att de mindre bemedlade icke skulle få någon afsevärd nytta af den ifrågasatta tullnedsättningen, och vanligen räknar man dervid det lilla belopp, som kommer på skålpund eller på

invånare. Hvar och en torde dock vid närmare eftertanke inse, att denna beräkning är felaktig; ty det är de stora summorna, man skall räkna. Här är, å ena sidan, fråga om en summa af 900,000 kronor på kaffetullen, och å andra sidan om en summa, som, äfven om den förminskning, som Herr Bennich här ifrågasatt, egde rum, sannolikt skulle uppgå till $1\frac{1}{2}$ million kronor på sockertullen. Båda dessa summor utgöra dock tillsammans mellan 2 och 3 millioner, och en sådan skattenedsättning måste ju i allt fall anses såsom ganska betydlig. Det är klart, att vid en och samma riksdag eller på en gång aldrig en så stor nedsättning kan ske, att de obemedlade klasserna deraf skola få någon känbar lättnad, någon lättnad som de så att säga kunna taga på, utan den måste ske så småningom, när statsverkets ställning det tillåter. Men om man vid hvarje, hvar annan eller hvar tredje riksdag gör en sådan nedsättning på 1, 2 å 3 millioner, blir det dock slutligen mycket och kommer ovilkorligen att lända till gagn för de mindre bemedlade.

Man har påstått, att andra artiklar bättre skulle lämpa sig för nedsättning, än kaffe och socker. Men hvilka dessa artiklar vore, har jag aldrig hört uppgifvas. Om man icke kan detta, men ej heller vill göra de nu ifrågavarande nedsättningarna, blir resultatet, att de obemedlade aldrig få någon lindring.

För att ytterligare belysa frågan, huru en dylik tullnedsättning skulle verka, ber jag att med några siffror få visa, huru förbrukningsskatterna i allmänhet trycka på den stora massan af folket och på olika folklager.

Genom de kommunala rösträttstabellerna känna vi, att $\frac{1}{13}$ af de röstegande har lika stort röstetal som de öfriga $\frac{12}{13}$. Detta utvisar, när man vet, att dessa tabeller äro uppgjorda efter inkomst, att $\frac{1}{13}$ har ungefär lika stor inkomst som de öfriga $\frac{12}{13}$. Tänka vi oss nu en personlig skatt, som utgår till samma belopp för hvarje individ, lagd på dessa båda folklager, så är klart, att densamma i förhållande till skatteförmågan måste trycka tolf gånger så mycket på det fattiga folklaget, som på det rika, äfvensom tolf gånger mera på hvarje individ af det förra laget, mot hvarje individ af det senare.

Eftersom jag nu kommit att tala om de personliga skatterna, vill jag göra en liten digression med afseende på den ärade upplandsrepresentantens påstående för några dagar sedan, att jag icke skulle hafva rätt i min uppgift, att de återstående personliga skatterna uppgå till 3—4 millioner kronor. Jag har gjort mig besvär att räkna efter beloppen och dervid funnit, att de, som stå kvar, enligt skattekomiténs uppgift, utgöra 3,180,000 kronor; men dertill komma ytterligare några mindre afgifter, som jag förmodar äfven stå kvar, hvadan jag tror, att jag hade fullkomligt rätt, då jag sade, att dessa skatter uppgå till 3—4 millioner. Jag hemställer därför till den ärade talaren, om det icke vore skäl att han skaffade sig bättre reda på sina siffror, innan han med sådan bestämdhet och mången gång med så mycket öfvermod uppträder mot olika tänkande, som ofta är fallet.

Tullen å
kaffe
(Forts.)

Jag återkommer nu till förbrukningsskatternas olika tryck på olika folklager. Såsom jag nyss nämnde skulle en personlig skatt i förhållande till skatteförmågan trycka ungefär tolf gånger så mycket på hvarje individ af det obemedlade, som af det bemedlade folklagret. Nu står förbrukningsskatterna i afseende på trycket mycket nära de personliga skatterna. Äfven om man antager, att den obemedlade blott förbrukar hälften eller fjerdedelen af en viss artikel mot den bemedlade, så tryckes han dock flere gånger mera af skatten. Om jag t. ex. tager artikeln socker och antager, att den obemedlade blott köper en fjerdedel så mycket som den bemedlade, så trycker skatten dock på honom 3 gånger så mycket, som på den bemedlade, emedan tre gånger fyra är tolf. Och antager jag, att han blott köper en sjettedel så mycket, trycker skatten dock dubbelt så mycket på den obemedlade, som på den bemedlade, då man tager i betraktande hvarderas skatteförmåga. Häraf torde framgå, huru hårdt trycket är af förbrukningsskatterne, och af huru stort värde hvarje lättnad, äfven den allra minsta, måste vara för de obemedlade folkklasserna.

De finansiella skäl mot dessa skattenedsättningar, som af Utskottet blifvit anförda, synas mig på ett tillfredsställande sätt hafva blifvit vederlagda af Herr Statrådet och Chefen för Finansdepartementet, och jag vill icke dermed sysselsätta mig, utan anholder endast att i förevarande punkt få yrka bifall till Herr Benichs reservation, hvilket är liktydigt med bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag anser det omöjligt att stillatigande förbigå de inkast, som blifvit gjorda mot denna nedsättning från den synpunkten, att det skulle göra så litet på en mindre kvantitet, att man därför icke kan fästa något afseende dervid. Det är ett påstående, som man oupphörligt får höra och som kan drivas hur långt som helst. Jag vill till och med minnas, att, när det var fråga om nedsättning af tullen på sill, talte man om hvad det skulle göra på *en* sill o. s. v.

Jag skall be att här få upptaga ett exempel, som nyss anfördes af en ärad talare. Han sade, att den föreslagna nedsättningen skulle göra $2\frac{1}{2}$ öre per skålpund och således $\frac{5}{8}$ öre för $\frac{1}{4}$ skålpund. Detta skulle efter hans förmenande icke kunna föranleda till billigare pris på sådana små kvantiteter, som de, i hvilka mindre bemedlade gjorde sina inköp. Nu är dock förhållandet, att om man tager de omständigheter, som härpå inverka, i betraktande, exempelvis på de allra minsta kvantiteter, som säljas i minuthandel, så finner man att köpmannen skall hafva betaldt för sitt och sitt folks arbete, för utminuteringen, för hyra af lokal samt för alla andra omkostnader och dessutom skall hafva en skälig vinst. Han beräknar då hvad han skall lägga på $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ skålpund efter den grund, att han skall få 5 å 10 öre i avance pr skålpund, hvilket han i allmänhet, efter hvad jag erfarit, anser såsom skäligt. Antag nu ett medeltal af t. ex. 8 öre för helt eller 2 öre för $\frac{1}{4}$ skålpund och att tullen höjes med så mycket som 6

öre för kilogram, hvilket, såsom talaren anmärkte, gör $2\frac{1}{2}$ öre för helt och $\frac{5}{8}$ öre för $\frac{1}{4}$ skålpund. Hvad blir då följderna? Jo, att han, alldenstund han icke af köparen af $\frac{1}{4}$ skålpund kan få ett bråk af öre, höjer priset för $\frac{1}{4}$ skålpund med ett helt öre och priset för ett halft skålpund med 4 öre. Alldenstund deraf endast $2\frac{1}{2}$ öre deraf åtgå för den högre tullen, så blir hans avance ökad med $1\frac{1}{2}$ öre och således höjd från 8 till $9\frac{1}{2}$ öre. Men en tid derefter sker åter en nedsättning i tullen med lika mycket som den förut blef höjd eller 6 öre pr kilogram lika med $2\frac{1}{2}$ öre pr skålpund och $\frac{5}{8}$ öre pr kvarts skålpund. Talaren antog då att köpmannen icke gör någon nedsättning alls och således får en avance af 12 öre pr skålpund, men jag tror deremot att samma konkurrens, som förut förmått honom att vara nöjd med en avance af 8 öre pr skålpund, nu äfven dertill tvingar honom och att han således nedsätter priset med 1 helt öre pr skålpund. Det beror naturligtvis på konkurrensens styrka, men omöjligt förefaller det mig att antaga, att han för hvarje gång först en förhöjning och derefter åter en lika stor nedsättning egde rum skulle kunna öka sin vinst med 1 öre och således om dylikt inträffade 10 gånger skulle komma i åtnjutande af 10 öres högre vinst för hvarje fjerdedels skålpund han säljer. Det finnes intet hinder för honom att sätta ned lika så väl som att höja priset, men det är här icke fråga om $\frac{5}{8}$ öre eller något annat bråk för minsta qvantitet utan om hela den handelsvinst, han har på denna vara, och huru mycket den i följd af konkurrens kan nedsättas. Nu är förhållandet med kaffe, att det är en allmänt känd sak, att import af kaffe hufvudsakligen sker för fraktför-tjenstens skull, och en högst betydlig del af importen göres der-före af fartygsredare, när de behöfva frakt för sina fartyg. De två hufvudartiklar, som de importera, när de icke hafva annan sysselsättning för sina fartyg, äro nemligen salt och kaffe. Vidare är det känt, att grossörerna gerna sälja ända till en säck kaffe, och det finnes på landet personer, som ensamma köpa en hel säck, eller också slå sig flera tillsammans och dela en säck. Hvarken importörer eller minuthandlare kunna under sådana förhållanden hafva annat än en ganska obetydlig vinst på kaffehandel. Vi veta också, att den konkurrens, som eger rum mellan landthandlande, vare sig de drifva en större eller mindre affär, är så stor, att, såsom redan här blifvit anmärkt, man gerna på landet vänder sig till den, som säljer billigast, äfven om han bor på temligen långt afstånd. Detta gör, att man lätt borde kunna tvinga dem att reducera sina pris. Om allmogen sloge sig tillsammans och sade åt en landthandlande: "om ni vill sälja varan för det och det priset, så köpa vi hos eder, men eljest vända vi oss till någon annan", så skulle han nog rätta sig derefter. Jag tror därför, att en tullnedsättning å en artikel sådan som kaffe med de försäljningsförhållanden som gälla för denna vara, ovillkorligen skulle medföra en nedsättning i priset derå just i följd af den starka konkurrensen.

Jag ber att få tilligga några ord med anledning af det ytt-randet af Bevillnings-Utskottets ordförande, att här låge några framtidsplaner under, i det att man icke skulle vilja sätta ned

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

tullen på kaffe, emedan man ville hafva en nedsättning af andra skatter, hvarmed naturligtvis menas grundskatterna. En talare tillhörande Bevillnings-Utskottet har redan anmärkt, att detta icke varit hans motiv, och jag vill intyga att jag vet flere, för hvilka det icke varit motivet, men det är ju möjligt att det varit några andras. Böra vi derföre fördöma dem? Det finnes i allmänhet två motiv att minska skatter, hvilka begge enligt min tanke äro fullkomligt goda och giltiga. Det ena är, att skatten är orättvis, det andra åter är, att man genom dess nedsättning kan åstadkomma billigare lefnadskostnader för de fattige, och jag tror icke, att man bör klandra det ena mer än det andra. Jag måste förutsätta, att de, som ifrå för grundskatternas afskaffande, anse dem vara orättvisa, och jag kan icke inse, att den enes motiv skulle vara sämre än den andres. Deremot klandrar jag, när de, som alldeles icke anse grundskatterna för orättvisa, dock vilja nedsätta eller afskaffa dem och lägga motsvarande belopp af skatter på andra klasser än jordegare — hvilket alltid måste blifva orättvist — blott de få något för försvaret.

För min del är jag böjd för en nedsättning af kaffetullen och det dels derför, att den historiska rättvisan, som här blifvit påkallad, kräfver det, ty då vi höjde tullen på kaffe år 1879 på grund af då rådande ogynsamma konjunkturer, böra vi icke bibehålla den vid samma belopp nu, då konjunkturerna äro goda; dels också derför, att jag i fråga om dessa skattenedsättningar alltid, när jag finner regeringen gå i en rigtning, som jag öfverhufvud anser god och riktig, helst vill följa den och ej vill motsätta mig dess förslag, emedan jag möjligen kan hafva ännu större förkärlek för någon annan skattenedsättning; dels slutligen derför, att jag anser, att svenska folket icke bör beskattas högre än som nödigt är.

För min del tillstyrker jag således bestämdt bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt.

Herr Widmark, Carl Olof: Det är ingalunda med någon angenäm känsla, som jag nu tager till ordet för att söka försvara Utskottets förslag. Det är nemligen icke angenämt att uppträda och yttra sig i motsatt rigtning mot de värtaliga stämmor, som här hafva höjt sig för att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, stämmor, till hvilka Kammaren gerna lyssnar. Det kan ju icke heller vara angenämt att tala emot en skattenedsättning eller skattelindring. Jag nödgas dock göra det, derför att den föreslagna nedsättningen verkligen förefaller mig blott och bart skenbar för de minst bemedlade, hvilka det ju vore meningen att här tillgodose. Det är visserligen sant, att hvarje nedsättning af tullen i allmänhet måste medföra en nedsättning af varans inköpspris, men det finnes dock en gräns, nedom hvilken en sådan tullnedsättning icke har något inflytande på försäljningspriset, och jag tror, att hvar och en lätt skall inse, att en nedsättning af 6 öre per kilogram knappt kan verka till någon nedsättning t. ex. af priset på $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{8}$ skålpund. Jag anser derför, att Utskottets yttrande, att Utskottet "icke kunnat undgå att draga i tvifvels-

mål, om verkligen genom den ifrågavarande nedsättningen af kaffetullen någon ens nämnvärd skattelindring skulle beredas de mindre bemedlade“, är fullt riktigt och befogadt.

Dernäst har Utskottet såsom ett skäl för afstyrkande fäst sig vid den omständigheten, att tullintraderna och äfven andra statsinkomster redan nu visa en tydlig tendens till nedgående. Visserligen är det sant, att detta till en del motväges af att man har besparat åtskilliga utgifter, så att öferskotten blifvit större än som beräknats, men i motsats mot hvad man hör från ett visst läger, att svenska folket endast lefver på skuldsättning, vågar jag påstå, att svenska folket rättar sig efter omständigheterna och efter sin råd, och att hvarje stagnation eller minskning i rörelsen, hvarje konjunkturförsämring å de stora artiklarne trä och jern framkallar genast ett nedgående af inkomsterna af alla extra bevilningar. Då nu detta är en allmän lag, och då konjunkturerna för tillfället äro dåliga, så kan denna minskning i stället för att vara tillfällig och öfvergående blifva växande, och den omständigheten, att vi nu reglera staten för år 1885 gör att jag tycker, att denna beräkning är ännu svårare att uppgöra, då man ej vet hvad framtiden bär i sitt sköte, hvadan ock försigtigheten bjuder att icke skatta inkomsterna för högt.

Skulle man nu vidtaga en tullnedsättning på kaffe, skulle ett sådant beslut visserligen mottagas med tillfredsställelse, men om det sedan om ett eller annat år skulle visa sig nödigt att åter höja tullen, så är jag lifligt öfvertygad, att det svaga bifallet nu skulle då mer än motvägas af en storm af ovilja öfver förhöjningen.

Dessa äro de skäl, som hafva varit gemensamma för mig och Utskottet, men jag har också haft ett annat skäl att afstyrka den Kongl. propositionen, ett skäl som icke finnes upptaget i Utskottets betänkande.

I det fallet vill jag föra herrarne till minnes det sakrika yttrande, som afgafs af en talare på östgötabänken, då det var fråga om en lindring i grundskattebördan. Denne ärade talare ådagalade tydligt och klart, att våra besparingar egentligen och hufvudsakligast hafva uppkommit genom besparingar på åtskilliga utgifter, i det att anslag blifvit nekade för en del viktiga behof. Men dessa behof *måste* fyllas, och huru mycket lättare är det ej att tillfredsställa dem, om tillgångar finnas, än om man därför måste gripa till nya skattetitlar, som icke förut varit begagnade. Jag vill i detta hänseende blott påminna om den storm af ovilja, som vid förra riksdagen höjde sig med anledning af förslaget att använda stämpelskatten i något vidsträcktare mån än hittills. Det går sannerligen icke lätt för sig att införa nya skattetitlar. Derfor synes det mig oklokt att röra vid dessa finanstullar, då så mångahanda behof finnas att fylla. Så t. ex. hafva vi en blott halffärdig fästning, som ej på flera decennier kan blifva färdig med det anslagsbelopp, som nu årligen anvisas dertill. Och denna fästning saknar dertill kanoner, och vi säga, att vi icke hafva råd att bestycka den. Här blåser i orden en särdeles god vind

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

för flottan, och man är angelägen att visa den sin välvilja, sägande att der ligger fäderneslandets räddning i farans stund, men när det kommer i fråga att votera anslag dertill, ser man icke orden följas af handling. Detta har varit det särskilda skäl, som bestämt mig för att afstyrka Kongl. Maj:ts proposition.

Här har under diskussionens lopp blifvit framhållet, att ett annat skäl skulle ligga bakom, nemligen det, att man genom samlande af medel i statskassan ville hafva tillgångar till en afskrifning af grundskatterna o. s. v. och lindring i skattebördorna för allenast *en* samhällsklass på de öfrigas bekostnad. Något sådant bakskal — jag försäkrar det — har icke funnits hos mig. Deremot har jag icke kunnat vara blind för, att en omorganisation af vår härordning kräfver stora utgifter, och att det är mycket lättare att kunna göra en sådan, om medel finnas tillgängliga, än i motsatt fall.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen: Då det synes mig vara fullständigt ådagalagdt, att statsverkets ställning för närvarande är så gynsam, att en skattenedsättning med allt skäl från den synpunkten kan ske, tror jag icke, att det finnes något, som lämpar sig bättre för en sådan skattenedsättning, än tullen å de stora konsumtionsartiklarne och bland dem i första rummet kaffet. Det lärer väl icke kunna bestridas, att denna tullnedättning kommer i hög grad de konsumerande till godo, och att detta tillgodokommande sträcker sig ända till de minst bemedlade. Konkurrensen i fråga om socker och kaffe är så stark, att det icke är möjligt annat, än att hvarje på nedsättning af kostnaden inverkan omständighet der skall taga ut sin rätt. Och detta gäller, såsom äfven en föregående talare visade, i den ojemförligt största delen af vårt land och så allmänt, att, der förhållandet är annorlunda, sådant har sin grund i alldeles särskilda förhållanden. Jag anhåller därför om bifall till Kongl. Maj:ts förslag och vill särskildt fästa Kammararens uppmärksamhet på vigten af att göra ett sådant medgifvande, då den skatt, hvilken drabbar mest de förmögnare klasserna, och som förhöjdes vid 1879 års riksdag, eller tilläggsbevillningen, redan är afskaffad, och att det är just från den riksdagen, förhöjningen å kaffetullen härstammar.

Herr Forssell, Otto Herman: Jag har begärt ordet i denna fråga endast för att fästa uppmärksamheten på ett med det förevarande likartadt fall i vår finansförvaltning, som inträffade för 22 år sedan. Det må gälla hvad det kan. År 1862, då Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen skulle utarbetas, var Finansministern, Friherre Gripenstedt, sjuk, så att jag såsom dåvarande expeditionschef i Finansdepartementet fick mig anförtrodt att uppgöra budgeten. Det visade sig då, att, sedan alla af Kongl. Maj:t begärda anslag blifvit beräknade — och dessa stego till betydliga belopp och blefvo äfven beviljade — så återstod ändock ett öfverskott af 1,100,000 kronor årligen, hvarmed inkomsterna under den

stundande treårsperioden öfverstege utgifterna. Jag anmälde detta förhållande för Friherre Gripenstedt och frågade, om icke man skulle med anledning deraf nedsätta eller afskaffa tullen på åtskilliga artiklar. Men då log Friherre Gripenstedt. "Nej," — sade han — "det skola vi icke göra. Detta är blott ett tillfälligt öfverskott. Vi skola akta oss att minska inkomsterna, ty då kan det hända, att det vid nästa statsreglering uppstår brist." "Hvad skall man då skrifva i Kongl. Maj:ts proposition?" frågade jag. "Vi skrifva blott" — sade han — "att vi ställa dessa 1,100,000 till Rikens Ständers förfogande." Och så skedde äfven. Så gick det till då. Och hvad visade erfarenheten? Jo, vid 1865 års riksdag uppstod brist och mycket stor förlägenhet, huru man skulle få debet och credit att gå i hop.

Är det nu så, att man får antaga, att denna tillfälliga ökning af inkomsterna skall räcka mer än ett år, så må man väl i alla fall uppskjuta med skattenedsättningen åtminstone till nästa riksdag och icke nu fjeska åstad och nedsätta skatter på grund af ett tillfälligt öfverskott. Jag yrkar afslag å Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Dahl: Då jag nyss kanske allt för länge tog Kammarens välvilliga uppmärksamhet i anspråk, skall jag nu icke blifva vidlyftig, helst som Kammaren af min reservation kan tydligen finna både *hvad* jag vill och *hvarför* jag vill det.

Det bör, enligt mitt förmenande, vara för en hvar temligen tydligt, att ställningen för våra industriidkare och för arbetsklassen i allmänhet har försvårats genom minskad tillgång på arbete, på samma gång deras lefnadskostnader ej mindre än produktionskostnaderna stegrats genom finanstullarne. Jag skulle således gerna se en minskning i förbrukningsskatterna. Dock kan jag icke dela deras mening, som anse, att genom en nedsättning ensamt i kaffetullen, med ett par öre på skålpundet, något synnerligt skulle vara vunnet till fördel för dessa klasser. När en vara vexlar i pris så mycket som mellan 52 öre och 1 krona 8 öre skålpundet, kan jag icke föreställa mig, att ett par öres nedsättning i tullen på skålpundet skulle vara af någon synnerlig betydelse för den stora förbrukande allmänheten, åtminstone icke för den del, som måste inköpa varan i mycket små partier.

Deremot har jag den erfarenheten, att äfven den minsta nedsättning i sockertullen har det inflytande, att varan kommer att säljas billigare just till följd af den konkurrens, som eger rum mellan den utländska och inhemska tillverkningen. Och skulle än derigenom en minskning i statsinkomst uppstå, så skulle derigenom å andra sidan en deremot svarande fördel tillkomma *alla* de förbrukande klasserna. En nedsättning i tullen å kaffe skulle deremot, enligt hvad jag befarar, endast tillgodokomma den s. k. medelklassen och i främsta rummet detaljhandlande. För mig är det hufvudsaken att vinna någon lindring i skatterna för våra arbetande klasser, och då denna afsigt kan anses blifva vunnen äfven genom bifall till Herr Bennichs reservation, skall jag för närvarande

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

icke påyrka bifall särskildt till *min* reservation, för att icke-derigenom tillvägabrinda en splittring mellan dem i Kammaren, som skulle vilja medgifva samtidig lindring i tullen på båda artiklarne.

Herr Björnstjerna: När, såsom nu är händelsen, statsverkets tillgångar äro större än som behöfves för statsutgifternas betäckande, ligger det väl nära till hands, att man bör vidtaga den åtgärden att nedsätta skatterna, likasom det å andra sidan är nödvändigt, då tillgångarne äro otillräckliga, att skatterna ökas. Inga skatter äro så lämpliga för sådant höjande och sänkande som finanstullarne. Detta har också skett många gånger förut. Utskottsbetänkandet utvisar, att tullen å kaffe utgjort under åren

1831—1845.....	9 öre.
1846—1852.....	10 ”
1853—1857.....	8 ”
1858—1866.....	10 ”

allt per skålpund, äfvensom att kaffetullen vid 1867 års riksdag i anseende till då uppkommen statsbrist höjdes till 12 öre, men år 1872, sedan statsverkets ställning förbättrats, åter nedsattes till 10 öre för att år 1879 ånyo höjas till dess nuvarande belopp af 11 öre. Den praxis, som sålunda följts, är utan tvifvel den rigtiga, att man nemligen skall med dessa tullar söka balansera förhållandet mellan statens inkomster och utgifter.

Men — sade en ärad talare nyss — dessa nedsättningar komma icke konsumenten till godo. Hvem komma de då till godo? När förhöjningar å tullsatser gång efter annan skett, då är det alltid den skattdragande, som betungas, heter det, då får han betala varan dyrare. Skulle priset sedermera icke sjunka, när tullen nedsattes, men å nyo ytterligare stiga vid nästa tullförhöjning o. s. v., måste ju slutligen efter flera sådana höjningar och sänkningar i tulltaxan varans pris växa till ett oerhördt belopp. Mig synes detta vara ett högst besynnerligt resonnement.

En talare ville i stället nedsätta afgifterna på sjöfarten. Mycket talar därför. En annan talare ville göra afbetalningar å statsskulden. Detta är också tänkvärdt, men några sådana förslag föreligga ej nu. En tredje ansåg att vi borde använda det befintliga öfverskottet till förstärkandet af vårt försvar, men alla, åtminstone de allra flesta, förslag i denna rigtning, som af regeringen framstälts, hafva ju blifvit af Riksdagen afslagna. Utskottet har dröjt till sista stund för att se, om Riksdagen skulle finna något annat sätt att använda dessa medel. Men det har Riksdagen icke gjort. Den har tvärt om gjort så stora afprutningar å de af Kongl. Maj:t äskade anslagen, att derigenom uppstått ett öfverskott af mer än en million kronor utöfver hvad Kongl. Maj:t beräknat. Hvad skall man då göra med detta öfverskott? Skall man fortfarande låta folket betala högre skatter, än som erfordras, blott för att hafva nöjet att lägga öfverskottet i en kassa.

En talare på hallandsbanken upptog till bemötande hvad ordföranden i Utskottet i början af debatten yttrade om, att det skulle

ligga några baktankar under Utskottets förslag att vägra den ifrågasatta skattelindringen. Han förklarade dervid, att några sådana baktankar icke funnos. Jag hörde honom likväl i Bevillnings-Utskottet yttra, när det var fråga om nedsättning i brefportot, att han icke ville gå in derpå, förrän landtmännens bördor blifvit lindrade. Detta yttrande föranledde mig att tro, att äfven här några baktankar kunde förefinnas; men nu hör jag att så icke är förhållandet, åtminstone hos honom, hvaraf jag sluter att han för sin del endast hyste sådana baktankar, när det gälde brefportot.

Man fruktar, att statens inkomster skola sjunka i väsentlig mån i år, derföre att tullinkomsterna under de tre första månaderna nedgått betydligt, och särskildt beträffande artikeln kaffe, hvaraf importerats under de tre första månaderna af detta år allenast 1,192,000 kilo mot 3,661,000 kilo under samma tid 1883 och 2,323,000 kilo under samma tid 1882. Denna minskning är ju emellertid en naturlig följd deraf, att Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen en nedsättning i kaffetullen. Det är ju alldeles naturligt, att man under afvaktan på beslutet importerar så litet som möjligt.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Klinckowström: Jag skall söka att fatta mig så kort som möjligt i denna fråga.

Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet har ganska noga framhållit den regeln, att vid förhöjning af tullen på en vara dess pris vanligen stiger i detaljhandeln mer än tullförhöjningen utgör, och deri har han rätt. Men derefter sade han, att det förhåller sig på samma sätt vid nedsättningar i tullen på en vara, så att till följd deraf försäljningspriset i detaljhandeln sjunker mer än som motsvarar tullnedsättningen. Deri har han deremot uppenbarligen orätt!

Herr Wallenberg har äfven framhållit denna sats och gjort det på ett sätt, som visserligen visar hans öfverlägsenhet i den större finanspolitiken, men å andra sidan äfven ådagalägger att han helt och hållet har förgätit den mindre detaljhandeln och har mycket litet reda på den saken. Derom kan jag försäkra honom. Och jag ber Herr Wallenberg vara god, när han kommer hem, fråga sin älskvärda husfru, som säkert har noga reda på dessa förhållanden. Hon skall säkert lika bra som jag kunna visa, att när tullen nedsättes på en vara, priset å densamma i detaljhandeln sällan faller i samma proportion, om ens i någon enda mån. Jag har, sedan jag fick hushåll, i 24 år haft noggranna räkenskapsböcker deröfver så väl i Stockholm som i landsorten, der jag en eller annan gång nödgas hos detaljhandlande taga mina behof; och jag kan försäkra herrarne, att ehuru kaffetullen under dessa år många gånger nedsatts, man likväl icke enligt dessa böcker öfver detaljköpen kan finna någon motsvarande skilnad i försäljningsprisen. Den rabatt å priset, som man kunde vänta sig, hafva detaljhandlandena i stället strukit i sina egna fickor. Nu är åter fråga om en tullnedsättning af 900,000 kronor å artikeln kaffe; men

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

de fattiga konsumenterna få icke något godt häraf vid sina uppköp — det kan jag försäkra herrarne!

Det är något egendomligt för alla de herrar, som i dag försvara denna nedsättning på kaffetullen — Herr Finansministern dervid inbegripen — att de stödja sig derpå, att vi nu händelsevis hafva ett tillfälligt öfverskott i statskassan. Och hvad som är ännu märkvärdigare är, att Herr Finansministern vill begagna sig af *vår* hushållsaktighet och sparsamhet rörande riksbudgeten vid denna riksdag för att nu få denna nedsättning till stånd och dervid beräknat dessa besparingar till omkring en million kronor, hvilket belopp alltså skulle finnas att tillgå till bestridande af samma nedsättning. Han är visserligen i det fallet mycket god; och han liknar härvid Herr Bennich, som äfven tog sig an det svenska folkets talan — eget nog! Jag tror dock att dessa båda herrar något litet misstagit sig om detta svenska folks åsichter i denna fråga. Det är eget, att höga förtroendeambetsmän, statsråd m. fl. föra i denna fråga svenska folkets talan, under det att vi, som väl egentligen stå närmare detta svenska folk till följd af våra sysselsättningar och — om jag så får säga — lidanden, anses icke alls känna till detta svenska folk. Jag tror att, på få undantag när, det åtminstone i Utskottet varit de mindre bemedlade, som tillåtit sig det beslut, hvilket jemväl blef Utskottets rörande denna kaffetull. Jag tror, att äfven vi kunna göra anspråk på att känna till förhållandena hos de mindre bemedlade klasserna.

En egendomlighet, som jag icke kan förklara — han må göra det sjelf, om han förmår — är Herr Wærns uppträdande i denna fråga. Han har, såsom naturligtvis var att vänta, förklarat sig för Kongl. Maj:ts proposition. Men om man läser på sid. 13 i detta betänkande angående artikeln "té", så finner man att Herr Wærn i sin motion om en högst betydlig nedsättning i tullen på denna artikel såsom motiv för denna nedsättning anført bland annat "hurusom té i ännu högre grad än kaffe förtjenade att göras tillgängligt för den fattigare befolkningen i vårt land. Äfven om det i större ymnighet förtärdes, medförde nemligen té likväl icke den fara för helsan, som hvarje öfverdrift i kaffedrickning oundvikligen framkallade och hvarom läkare upplyst, att i flere delar af landet öfverdrifven förtäring af kaffe föranledt sjukdomar, hvilka så allmänt förekomme, att de hotade att grundlägga ett svaghets-tillstånd hos hela befolkningen derstädes". Det är ganska eget, att när man vill puffa för tétullens nedsättande, påstår man att kaffet är ohelsosamt; men då det är fråga om kaffetullens minskande, då förordar man en sådan åtgärd för att derigenom framkalla ökad import och ökad konsumtion af en vara, som, enligt hvad man sjelf påstår, är skadlig för hela folket. Jag kan icke förstå en sådan logik.

Det är sagdt, att kaffetullen bör nedsättas, derföre att den är låg i andra länder. Jag har gjort mig mödan att se efter, huru dermed sig förhåller; och om jag undantager Danmark, der kaffetullen är 12 $\frac{1}{2}$ öre och Belgien, der den utgör 21 $\frac{1}{3}$ öre per kilo,

så finner jag, att i de flesta öfriga europeiska länder denna tull är vida högre än hos oss. Den uppgår

i Österrike till	42,7	öre,
” Tyskland ”	34,8	”
” England ”	25,20	”
” Frankrike ”	95,85	”
” Italien ”	56,80	”
och ” Ryssland ”	43	öre,

allt per kilo räknadt. I Sverige utgör den nuvarande tullsatsen 26 öre per kilo; och nu är det ifrågasatt att sänka densamma till 20 öre. Herrarne se af dessa siffror, att de flesta öfriga europeiska staterna, med de två undantag jag nyss nämnde, hafva betydligt högre tull på kaffe än här är föreslaget. Att på detta sätt på en gång skänka bort en statsinkomst af 900,000 å 1,000,000 kronor tyckes mig vara temligen obetänksamt. Och jag förvänar mig öfver att vår höge generaldirektör för tullverket har kunnat förorda en så stor nedsättning i tullen, då han bättre än vi alla andra bör veta, att vi hafva lidit en förlust på tullen under det nyss tilländagångna kvartalet till det betydliga beloppet af 250,000 kronor. Och hvem kan veta huru det kommer att gå under årets öfriga kvartal. De finansiella förhållanden, jag här talat om, höra visserligen icke till de *storfinansiella*, hvilka representeras af Herr Wallenberg, utan till dem, som representeras af oss jordbrukare och hemmansegare. Vi veta nog, hvar skon klämmer, och att den dåliga skörd vi i fjol hade och som — det kan jag försäkra — var mycket sämre än Statistiska byråns uppgifter utvisa, länge ännu komma att sträcka sina verkningar öfver våra finansiella förhållanden, äfven om vi i år få en god skörd. Och hvem svarar oss för, att skörden bliver god i år. Vi hafva nu visserligen haft 8 dagars välgörande regn, men för huru många faror är icke skörden utsatt, innan den blir inhöstad i ladorna. Det kan derföre vara godt att hafva en sparad penning af 5, 10 å 12 millioner kronor att tillgå för att tillgodose de stora frågor för dagen, som här blifvit vidrörda, och andra viktiga frågor, som nog i sinom tid framkomma. Må vara att Herr Bennich låter något sådant framskymta i sin slingrande reservation, säkert är emellertid, att penningar behövas för andra stora frågor, viktiga humanitetsfrågor, som stå på dagordningen och icke kunna lösas utan penningar, mycket penningar.

Jag hade ännu mycket att tillägga i denna fråga; men jag skall inskränka mig till allenast ett par ord, med anledning af två reservationer, som bifogats denna punkt och som äro märkliga, derföre att de afgifvits den ena af frihandels och den andra af protektionismens standarförare, Herrar Bennich och Dahl. De påminna — dessa båda reservationer — om en vacker bild, som jag tillåter mig anföra från paradiset lustgårdar, huru som nemligen der ulfven och lammet gingo på samma sida om floden och betade på samma äng. Det finnes icke någonting, som så mycket har rappelerat mig om denna jordens första tid som just dessa båda reservationer. Jag har fåfängt sökt förklara för mig Herr Dahls åsigt, då jag läser

Tullen å
kaffe.
(Forts.)

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

hans reservation. Han vill hafva nedsättning i tullen på både kaffe och socker. Och Herr Bennich i sin slingrande reservation tyckes äfven antyda på socker i bakgrunden och på kaffe alldeles bestämdt, ty kungen har ju föreslagit det! Men nu har Herr Dahl i sitt anförande så till vida förklaradt sin mening, att när han icke kan få nedsättning i både kaffe- och sockertullen, hvilket han finner vara omöjligt att åstadkomma vid denna riksdag, så vill han icke hafva någon nedsättning i tullen på kaffe. Således får Herr Bennich gråta öfver att han icke får lammet med sig.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Pettersson, Per: Den nu ifrågasatta nedsättningen i tullen på kaffe säges vara framställd af ömbet för de mindre bemedlade folkklasserna, hvilka skulle af dessa inkomstskatter proportionaliter hårdt tryckas. Men nu är frågan denna: äro verkligen dessa förbrukningsartiklar en nödvändighetsvara? Då måste åtminstone en stor del af den befolkning, som bor i den trakt, hvarifrån jag är, snart sätta lifvet till, ty det hör till sällsyntheten att de der förekomma i bruk, och för några år tillbaka fans i hela byar icke en enda kaffekokare. De kunna således icke vara så synnerligen nödvändiga för de mindre bemedlade klasserna. Hvad dessa senare beträffar, tror jag äfven, att deras styrka och sanitära förhållande i allmänhet skulle förbättras, om de besutte en högre skatteförmåga, om de förskaffade sig den mycket mera stärkande näringen ifrån ladugården, hvarigenom ladugårdsprodukterna skulle stiga i pris, hvilket åter skulle hafva till följd, att innehafvarne af jordbruk skulle blifva i tillfälle att bättre förbruka t. ex. hafre här hemma, i stället för att de nu för lågt pris exportera ut den t. ex. till England. Jag tror icke, att det är nationalekonomiskt nyttigt hvarken för jordbrukaren eller folket att exportera ut hafren och sedan ersätta den med sådana saker, som icke äro nödvändiga, utan hvilkas nytta fastmer är tvifvelaktig. Man talar så mycket om dryga skatter i vårt land. Jag vill här vid lag erinra om en gammal mans ord, som jag tror äro ganska rigtiga, nemligen att de drygaste skatterna i vårt land äro de, som vi pålägg oss sjelfva genom vår fåfänga och njutningslystnad. Om vi beakta detta, så tror jag att vi icke böra uppmuntra till förbrukande af sådana saker, som icke äro nödvändiga. Skulle någon besparing uppstå och tillgångar i statskassan finnas, nog finnes det behof för deras användande. Jag instämmer i Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Jag skall blott yttra några få ord med anledning af den tillvitelse, jag fick mottaga af en talare på kronobergsbänken, att jag i mitt anförande härom dagen skulle hafva utvecklat ett mod, som öfversteg det tillbörligas och tillständigas gräns. Jag vill icke vara domare i egen sak, men om jag visat ett i någon mån klandervärdt mod, har sådant antagligen skett under påverkan af det samma mod, talaren sjelf utvecklat, när han i sin motion angripit vårt största historiska minne. Hvad

angår hans siffror, har jag hittills icke ingått i granskning af andra än den uppgift han meddelade om de personliga skatterna, nemligen att de uppgingo till 3 à 4 millioner, hvarvid jag sade, att han härutinnan "förmodligen" misstagit sig. Han har nu gifvit mig en detaljerad uppgift på dessa personliga skatter, som enligt denna uppgift skulle uppgå till 3,180,000 kronor. Jag är icke i tillfälle att nu granska och vågar således icke bestrida denna summas riktighet, men jag vill endast anmärka, att af dessa skatter ingå till *statens* behof icke mer än mantalspenningarne, 629,000 kronor. De återstående äro dels sjukvårdsafgiften, som ingår till länets sjukvård, dels sådana, som gå till presterskapets aflöning, kyrkobetjeningen eller folkskolan, och således äro helt och hållet afsedda för *kommunala* behof. Hvad särskildt den personliga afgiften till presterskapets aflöning beträffar, vill jag erinra den ärade talaren derom, att den har blifvit bestämd till en fast afgift, just för att lindra det bidrag, som förr utgick till presterskapet i form af sportler vid tillfälliga förrättningar, såsom begrafning, dop, bröllop o. s. v.

Hvad sjelfva saken beträffar, så, när det vid 1879 års riksdag var fråga om förhöjning af tullen på kaffe, talade jag för denna förhöjning, men sade tillika, att när statens inkomster tillåta att nedsätta denna tull, jag då skulle rösta för en sådan nedsättning. Till följd af denna uppfattning, som jag anser vara riktig, vill jag nu biträda det förslag, som Kongl. Maj:t här har framlagt. Att Kongl. Maj:ts regering, huru som helst den än handlat, skulle utsetta sig för klander, var naturligt, ty hade icke förslag om kaffetullens nedsättning framlagts, då hade naturligtvis klander icke heller uteblifvit. För min del är jag regeringen tacksam för det förslag till skattenedsättning, som nu är i fråga, och anhåller, för min del, om bifall till detsamma.

Friherre Barnekow: Då mitt namn står antecknad bland reservanterna vid denna punkt, skall jag be att få med några ord angifva min ställning i denna fråga. Liksom en föregående talare, hvilken yttrade sin förvåning öfver att två så olika tänkande som Herrar Bennich och Dahl, hafva reserverat sig i samma sak, har äfven jag funnit detta egendomligt och ansett mig för den skull icke kunna instämma i någon af deras reservationer, utan, när man frågade mig, anhöll jag endast att få antecknas som reservant utan att vidare utveckla min åsigt. Jag har nemligen tagit saken helt enkelt hvarken i "storfinansielt" eller "storpolitiskt" hänseende. Jag har tänkt sålunda: här är ett öfverskott af medel i statskassan, huru skola dessa medel användas; skall jag lägga dem på hög för att bilda fonder; eller skola vi använda dem på det sättet, att vi lindra bördorna för de skattdragande? Dervid har jag kommit till det resultat att, när öfverskott fins, då bör jag möjligen använda detta öfverskott till att nedsätta skatterna. Nu har en talare sagt, att om jag nedsätter tullen aldrig så mycket, de konsumerande det oaktadt icke få någon lindring. Men, mina herrar,

*Tullen å
kaffe.*
(Forts.)

då skulle vi ju nu hafva en inkomst, som ingen betalar. Detta är orimligt, och då jag icke kan tänka mig möjligheten att handelsmannen skulle betala dessa penningar, så måste i sista hand den konsumerande allmänheten vara den, som betalar denna skatt. Jag har icke varit med om denna nedsättning i kaffetullen, för att våra handelsmän skulle förtjena mera penningar, utan emedan jag hoppades, att den skulle komma de konsumerande till godo. Huru mycket vi än diskutera om hvem som i sista hand komme att betala tullen, konsumenten, producenten eller mellanhanden, så komma vi derom aldrig öfverens, och alla anse vi oss, då det är frågan om antingen att borttaga en tull eller pålägga en ny sådan, såsom varma vänner till den fattige arbetaren, och är det endast för hans skull, som tullen pålägges eller borttages, så är det äfven vid detta tillfället. En talare har här i dag sagt, att det är de, som stå folket närmast, som önska kaffetullens bibehållande, men något bevis derför har han ej kunnat anföra, ty skulle det vara Andra Kammarens ledamöter, så finnas inom Bevillnings-Utskottet bland dem äfven de, som önska nedsättning af kaffetullen, och bland Första Kammarens ledamöter finnas åter de, som önska bibehållande af tullen. Frågar man arbetaren sjelf, så tror jag visst att på ett arbetaremöte här i Stockholm har uttalats den önskan, att tullen på kaffe skulle nedsättas, och möjligen att arbetaren sjelf bättre än vi här vet hvad som för honom är gagneligt, och skulle man döma härefter, skulle de som önska tullnedsättningen i motsats till Friherre Klinckowströms uppfattning stå folket närmare än det andra partiet.

Medan jag har ordet, skall jag be att få bemöta en annan talare, som påstod, att de drygaste skatter, vi hafva, pålägga vi oss sjelfva genom vår fåfänga och njutningslystnad. Om den ärade talaren hade jordbruk, skulle han nog finna, att det är helt andra skatter, som äro de drygaste. Detta har jag sökt visa tvenne gånger under denna riksdag, nemligen att på jorden hvila våra drygaste skatter.

Jag har velat biträda detta förslag endast derföre, att jag anser, att, när det finnes öfverskott af medel i statskassan, man bör, om möjligt, använda dem till att lindra skattebördan, och för närvarande anser jag det vara möjligt. Jag yrkar derföre bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Peyron: Jag skall icke strida om, huru vida och till hvilken grad den ifrågasatta nedsättningen på kaffetullen verkar till förmån för de mindre konsumenterna eller icke, ty jag tror, att det blir mycket svårt att räkna ut, huru mycket de få sig till godo genom en nedsättning af cirka 2½ öre per skålpund på kaffetullen. Men det oaktadt vill jag påstå, att konkurrensen nu för tiden till den grad gör sig gällande icke blott i Stockholm och öfriga städer, utan äfven i landsorten och hos landthandlarne, att priset tryckes ned, och konsumenten således måste hafva någon

fördel, i den mån som tullen nedsättes. Men hvad betyder en tullnedsättning af cirka 2¹/₂ öre på en sådan artikel som kaffe, hvilken så fluktuerar på världsmarknaden, att den på ett år kan vexla 30 till 40 procent i pris? Priset på en sådan artikel påverkas af något helt annat än en förhöjning eller nedsättning på några öre på tullen. Från den synpunkten regleras således, efter mitt förmenande, prisförhållandena mycket obetydligt.

*Tullen å
kaffe.
(Forts.)*

Deremot är jag, för min del, för den ifrågasatta tullnedsättningen ur principiell synpunkt, ty jag vågar påstå det vara en riktig grundsats, att, när staten har rikliga tillgångar och öfverskott, bör den medgifva lindring i de skatter, som mer eller mindre trycka de obemedlade. Om med våra nuvarande rika tillgångar vi icke skulle sätta ned några skatter, sådana som dessa, så blir det svårt att åter kunna höja dem, då sedermera dåliga tider komma, och de inträffa nog ganska snart. Hvarifrån skall man då taga de erforderliga skatterna? Jo, då tillgriper man stämpelskatten och så kalladt "Gebühr"; då lägger man skatt på handeln, industrien och sjöfarten, men jag vill fråga, om det kan vara rättvist och billigt.

På dessa skäl kommer jag att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bennich: Jag anhåller att få säga blott några ord med anledning af den siste talarens anförande derom, att till följd deraf, att kaffepriset varierade på världsmarknaden, tullsatsen icke skulle verka på priset här hemma. Han begick det stora felet i sin kalkyl, att han förbisåg, att tullen är ett tillägg till världsmarknadspriset. Detta må nu vara lägre eller högre vid olika tillfällen, så blir ju alltid tullen ett tillägg i detta pris och verkar således alldeles det samma, d. v. s. till förhöjning eller nedsättning i världsmarknaden. Detta är alldeles klart.

Jag ber att vidare endast få tillägga, att, om här finnas några "ulfvar", vare sig i fårakläder eller icke, så måste det väl vara de, hvilka älska att onödigtvis beskatta svenska folket, och dit hörer icke jag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller andra punkten i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten och bifalles Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;
Nej—39.

3 punkten.

Bifölls.

Tullen å
socker.

4 punkten.

Herr Bennich: Ehuru, efter den utgång, frågan om kaffetullen nyss fått, det är mycket liten utsigt, att Kammaren skall vara villigare att medgifva en skattenedsättning på socker, kan jag dock icke underlåta att, i öfverensstämmelse med de åsikter, jag förut uttalat, och som finnas i min reservation uttryckta, yrka, att tullsatsen för socker, raffineradt, och oraffineradt, icke mörkare än N:o 18, blifver nedsatt till 29 öre, och oraffineradt, mörkare än sistnämnda nummer, till 20 öre, allt per kilogram. Jag behöver icke vidare utveckla skälen för detta mitt yrkande, det skulle i alla fall icke tjena till någonting, sedan Kammaren visat sig döf för alla billiga anspråk på en skattelindring, der anledning att medgifva en sådan varit så bjudande som för närvarande.

Herr Mankell: Jag skall blott anhålla att, på grund af hvad jag i den föregående punkten hade äran att yttra, få instämman i den reservation, som Herr Bennich afgifvit.

Friherre Klinckowström: Oaktadt den uti nu föreliggande punkt 3:o ifrågasatta nedsättning i tullen på socker icke uppstått till följd af en Kongl. proposition, har emellertid en mycket värderad medlem af denna Kammare, som utan tvifvel eger ett stort inflytande, yttrat sig för denna nedsättning. Att mången, som skulle vilja hafva nedsatt både socker- och kaffetullen, nu ogerna skall nedsätta tullen enbart på socker, det har redan Herr Bennich låtit förstå, och jag tror, att han har en fin känning om opinionen i denna Kammare nu mera — han hade det icke före den sista voteringen! Jag vill emellertid icke hafva låtit detta tillfälle gå mig ur händerna för att upplysa Kammaren om förhållandet med denna tull på raffineradt socker i några af de förnämsta kulturländerna i Europa. Om vi således jemföra tullen på socker, sådan den nu befinnes i öfriga länder, är det, tror jag, endast två stater,

der denna tull är lägre än i Sverige. Det är nemligen i *Tyskland*, der för socker pr kilogram får betalas i tull 26,10 öre, och i *Danmark*, der man betalar endast 13 öre i tullafgift. Men i de öfriga större kulturländerna, mina herrar, står det raffinerade sockret vida högre i tull än förhållandet är i Sverige. I *Österrike* betalas pr kilogram 35,60 öre, i *Belgien* 38,83 öre, i *Frankrike* 37,27 öre, i *Italien* 47,03 öre, i *Holland* 38,61 öre och slutligen i *Ryssland* 51,64 öre. Detta är lätt förklarligt, ty denna tull, mina herrar, har ett stort inflytande på hvarje lands egna sockerraffinaderier, der sådana finnas. Vid flera eller åtminstone åtskilliga af det mellersta Europas länder har denna sockertull ett stort inflytande på den betydligt utvidgade fabrikationen af sockerbeter, der således sjelfva råmaterialet blir produceradt inom landet. Det är således mycket förklarligt, hvarför man i dessa länder — i hvilkas Bevillnings-Utskott Herr Bennich tyvärr icke råkat vara ordförande — vill skydda en stor och blomstrande näring.

Under sådana förhållanden och då, på sätt jag visat, vår nuvarande tull på socker icke alls är öfverdrifvet hög i jemförelse med andra länders, tror jag, att vi göra klokast uti att vidblifva den gamla tullsatsen å denna vara och yrkar jag alltså bifall till Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Adelsköld: Då socker i motsats till kaffe är ett verkligt lifsmedel af mycket högt värde såsom sådant och då, enligt hvad den föregående talaren, med hvilken jag instämmer, yttrade, hvarje nedsättning i sockertullen måste komma alla klasser till godo, likaså mycket de obemedlade som de bemedlade, så får jag tillstyrka bifall till Herr Bennichs reservation.

Under den föregående diskussionen i kaffe frågan har yttrats, att då man motsatt sig nedsättningen i kaffetullen, så borde man i stället hafva framkommit med yrkanden om andra tullnedsättningar, som hade kunnat lända de obemedlade klasserna till fördel. Ehuru det naturligtvis icke kan vara lämpligt att nu framställa något sådant yrkande, tillåter jag mig att såsom passande föremål för tullnedsättningar påpeka gröfre kläder och gröfre och billigare väfnader i allmänhet, hvilka nu oproporionerligt fördyras genom likheten i tull med finare, chokolad, som är ett af de ypperligaste födoämnen i förhållande till handelsvärdet o. s. v. Jag är öfvertygad om, att man med tullnedsättningar å dylika artiklar skulle verka mycket till de arbetande klassernas bästa.

Herr Björnstjerna: I valet mellan nedsättning i tullen å kaffe eller socker hyser jag intet tvifvel att det är kaffetullen, som företrädesvis bör nedsättas, eftersom kaffe är en vara, som i mycket större proportion än socker konsumeras af de fattigare klasserna. De, som påminna sig diskussionen i Andra Kammaren vid 1879 års riksdag, när dessa tullar höjdes, erinra sig nog mycket väl, att den ena talaren efter den andra framhöll, att kaffe var en mycket oundgängligare nödvändighetsvara för de fattiga än socker. När nu kaffetullens nedsättning icke blifvit beviljad, måste jag så

Tullen å
socker.
(Forts.)

mycket mera motsätta mig nedsättning i sockertullen. Den skulle göra en mycket större minskning i statens inkomster, hvilken efter Herr Bennichs förslag om nedsättning med respektive 4 och 3,5 öre och beräknad efter medelimporten för åren 1881—1883 skulle uppgå till 13 å 14 hundra tusen kronor. Enligt Herr Mankells förslag skulle minskningen i tullinkomsterna blifva ännu större.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Reuterswärd: Jag skall blott be att få yttra några få ord. Det skulle allt komma att se högst egendomligt ut, att, när Kongl. Maj:t framlägger en proposition om skattelindring genom nedsättning i tullen å en kassaartikel och denna proposition af Första Kammaren afslås, Kammaren derefter på grund af enskild motionärs framställning bifaller tullnedsättning å en annan dylik artikel. Jag hoppas att Kammaren icke måtte göra sig skyldig till en sådan inkonsequens och yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen att derunder yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels och af Herr Bennich, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, skulle besluta nedsättning af tullsatserna på socker, beträffande de under N:is 485 och 486 i gällande tulltaxa upptagna slag från 33 öre till 29 öre för kilogram och i fråga om det slags socker, som i tax n vore omförmäldt under N:o 487, från 23,5 öre till 20 öre för kilogram.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen å bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Tullen å
thé.

5 punkten.

Friherre Klinckowström: Oaktadt jag förutser den utgång, som denna fråga i Första Kammaren kommer att taga, vill jag ändock, till den kraft och verkan det kan hafva, något vidröra densamma.

Ingen kan väl bestrida, att thé så som det nu nyttjas i Sverige, är en njutningsartikel tillhörande de rikare och s. k. bättre klasserna. Det har motionären äfven vitsordat; men han har trott, att om tullen nedsattes, såsom han föreslagit och Utskottet förordat till ungefär hälften eller 80 öre per kilogram, skulle derigenom uppstå ett annat förhållande, så att thé här likasom exempelvis i Ryssland och England blefve en njutningsartikel för en större massa af befolkningen. Jag tillåter mig att helt och hållet tvifla på, att det skulle blifva resultatet, utan tror, att thé hädanefter som hittills blir en njutningsartikel för de förmögnare. Under sådana förhållanden tycker jag, att, ehuru minskningen i tullinkomster ej skulle blifva så särdeles betydlig, ligger det i princip en orättvisa i att ånyo gynna de rikare klasserna på de fattigas be-

kostnad; det har nog ändå genom vår nuvarande tulltaxa i rik mån varit fallet.

Om vi efterse, huru förhållandena i afseende på thé-tullen gestalta sig i främmande länder, finna vi, att några länder visserligen hafva lägre tull på thé än vi nu hafva, och en del till och med lägre än vi enligt förslaget skulle få eller 80 öre per kg.; men deremot hafva de större länderna ofantligt mycket högre tullar på thé än vår nuvarande. *Österrike* har en tull af 17,8 öre, *Tyskland* 8,7, *Belgien* 6,39 öre, *Danmark* 33 $\frac{1}{3}$ öre, *Frankrike* 14,76 öre, *Italien* 14,2 och *Ryssland* 30,1 öre, allt per kilogram. Vi hafva nu en tull af 1 kr. 40 öre per kg., hvilken skulle nedsättas till 80 öre per kg. Jag finner af jmförelsen med de större kulturstaterna, att dessa hafva en högre tull på thé än vår nuvarande, och det är endast ett fåtal af de stater, jag nu uppräknat, som hafva lägre tull än vi.

Med afseende härpå och då den föreslagna tullnedsättningen otvifvelaktigt icke kommer andra än de bemedlade klasserna till godo, vågar jag rösta för afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag förmodar att den siste ärade talaren icke läste sina siffror riktigt, ty enligt hans påstående skulle vi hafva lägre tull på thé än de flesta andra länder, men enligt de siffror, han anförde, var tullen hos oss betydligt högre än i alla de nämnda länderna. Jag vet icke, huru det är i Österrike och Tyskland, men i Danmark är tullen på thé högst betydligt lägre än här, ehuru Danmark af thé-importen har större statsinkomster än vi.

Hos oss äro de mindre bemedlade utestängda från njutningen af thé genom den nuvarande höga tullen. Af våra närmaste grannars, Danmarks och Finlands, exempel kunna vi se, att då thé-priset blir lägre och denna artikel således blir mera tillgänglig för såväl de mindre bemedlade som de mera bemedlade, blir konsumtionen af båda dessa klasser mycket större, och på sådant sätt beredes icke blott en fördel för de mindre bemedlade, utan kommer ock en mycket högre skatt än nu att uttagas af de mera bemedlade. Af dessa skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Den siste talaren anmärkte, när det var fråga om tullen på kaffe, att det skulle vara en deciderad motsägelse mellan hvad jag sagt i min motion om, att kaffe vore skadligt, och mitt yrkande att tullen derä måtte nedsättas; men om han med uppmärksamhet läst min motion, skulle han funnit, att hvad jag säger om skadliga verkningar af kaffet blott afser dess missbruk, icke det måttliga bruket deraf.

Friherre Klinckowström: Jag har af den mest kompetente person i fråga om tulltaxor, som finnes här i Kammaren, blifvit gjord uppmärksam på, att mina nyss lemnade sifferuppgifter mot min vilja blifvit origtiga. Jag hade nemligen beräknat alla dessa tullsatser för 100 kilogram och när jag yttrade mig, ville jag re-

Tullen å
thé.
(Forts.)

Tullen å thé.
(Forts.) ducera dem till 1 kg.; deraf kom misstaget. Det rätta är att i Österrrike är tullen å thé 178 kr., i Tyskland 87 kr., i Belgien 63 kr. 90 öre, i Danmark 33 kr. 33 öre, i Frankrike 147 kr. 68 öre, i Italien 142 kr., i Ryssland 301 kr. och i Sverige 140 kr., allt för 100 kilogram.

Herr Björnstjerna: Det är visserligen sant, att Sverige är ett af de land, der thé konsumeras så godt som uteslutande af de förmögna; men det torde vara bekant att i åtskilliga andra länder, särskildt i England och dess kolonier samt i Nordamerika, utgör thé den förnämsta drycken för de arbetande klasserna. På samma sätt är det i Ryssland. Der ser man på krogarne folket sitta och dricka sitt thé. På hvarje jernvägsstation står thé islaget i stora glas, utan grädde, och kostar endast obetydligt. På gatorna i Petersburg gå théförsäljare omkring med sina thékök och servera varmt thé åt kuskar och andra, som stå och frysa.

Thé är en helsosam och angenäm dryck och troligen mycket att föredraga framför kaffe. Jag minnes väl den agitation, som för många år sedan dåvarande professor Huss satte i gång mot kaffeförbrukningen, och jag minnes äfven att i provinsialläkarnes rapporter lemnades uppgifter från många delar af landet, synnerligast från Norrland, om den stora skada, som den omätliga kaffeförbrukningen åstadkom. Kunde man få folket att i stället begagna thé, skulle ganska mycket vara vunnet.

Thé är vidare mycket lättare att tillaga än kaffe, ty kaffet skall brännas, malas och kokas, och det är ganska svårt att tillaga det så, att det blir godt. Thé deremot behöfver man blott slå hett vatten på och lemna åt sig sjelft en stund, så är det färdigt. Thé blir äfven billigare än kaffe, emedan ett skålpund thé räcker ungefär lika länge som fyra skålpund kaffe, så att om det äfven kostar mera än kaffe, har man detta igen. Jag har gjort mig underrättad i ett af de största thémagasinen här i Stockholm, nemligen Engelska magasinet, om priset på thé. Enligt dess pris-kurant kostar den billigaste thésorten — Kongo — 1 kr. 75 öre för skålpundet; häri ingår tullen med 60 öre. Man sade mig också, att utomlands finnas mycket billigare thésorter, men det lönade sig ej att taga in dem, när tullen går till närmare 100 proc. af värdet, men om tullen blefve så nedsatt, att det blefve möjligt att införa billigare thésorter, skulle man troligen kunna få ett skålpund godt thé för en krona. Då skulle thé kunna konkurrera med kaffe.

När man påstår, att thé är ett njutningsmedel för de rikare klasserna allena, vill jag påminna om, att när engelska regeringen ville höja tullen på thé i sina amerikanska besittningar, var detta en af de närmaste anledningarna till att upproret bröt ut, hvaregenom de amerikanska besittningarna skilde sig från moderlandet. Af så stor vikt ansågs thé redan då vara för den stora massan af folket.

Jag yrkar bifall till Utskottets framställning.

Herr Bexell: Jag kan icke biträda tullnedsättningen på thé, ty först och främst är det ingen nödvändighetsvara och för det andra är thé skadligare än kaffe, emedan kaffe verkar stimulerande, men thé verkar nervretande. För öfrigt anser jag, att denna tullnedsättning icke kommer de fattiga, utan endast de förmögna eller kanske rättare de förnäma till godo. De fattiga hafva nämligen icke smak för thé och komma icke heller att få det i vår tid. Jag yrkar afslag.

*Tullen å
thé.
(Forts.)*

Herr Adelsköld: Jag skulle visserligen kunna inskränka mig att till alla delar instämma i de yttranden, som blifvit afgifna af Herrar Wærn och Björnstjerna, men jag skall be att få tillägga, att, oaktadt det höga priset på thé, har detta dock redan börjat icke så obetydligt intränga i de mindre bemedlade klassernas bruk. Detta har åstadkommits af Good Templarne, som hufvudsakligen dricka thé vid sina fester. Jag har varit i tillfälle att närvara vid sådana tillfällen så väl i Stockholm som på landet, och funnit att de sätta så högt värde på thé, att detta redan till en del utträngt kaffet. Med afseende på Good Templar-ordens stora utbredning kan man således säga, att thé redan är på väg att äfven hos oss spridas till den stora almänheten, och jag anser, att man bör göra allt för att befordra denna goda sak, hvarigenom den skadliga öfverhandtagande kaffedrickningen skulle kunna utträngas af ett helsosammare och billigare njutningsmedel. En nedsättning i den nuvarande orimligt höga tullen på thé skulle säkert bidraga härtill, och jag får därför äran förorda bifall till Herr Wærns motion.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan och sedan på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

6 punkten.

Bifölls.

7 punkten.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo Banko-Utskottets den 2 och 3 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

*Om inrät-
tande af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

Herr Wallenberg: Som jag denna gång har den äran att stå på samma fot som reservanterna, så har jag ansett mig kunna drista begära ordet.

Om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

I Utskottets motivering förekomma några roligheter, som icke böra alldeles förbigås. Det säges först, att afdelningskontoren skulle "underlätta och främja handels- och affärsrörelsens förbindelser med Riksbanken på de billigare lånevilkor densamma ofta i jämförelse med enskilda penninginrättningar är i tillfälle att erbjuda", och längre fram i utlåtandet står, att "bestyret med afbetalningslån och den mindre rörelsen skulle öfverlemnas åt afdelningskontoren". Men gå vi till Riksbankens rapporter, finna vi, att Riksbankens ränta å afbetalningslån är 6 procent och den siffran har varit spikad många år, under det att andra bankinrättningar åtnöjt sig med en lägre utlåningsränta. Det är således en öfverdrift att säga, att afdelningskontoren skulle komma att bereda billigare vilkor åt den mindre rörelsen än de enskilda penninginrättningarna.

Vidare står det att afdelningskontoren skola "bereda en ökad spridning inom landet af lagligt betalningsmedel". I det fallet får jag säga, att de enskilda bankernas sedlar äro mycket närmare det "lagligen i riket gällande guldmyntet", ty de kunna i orterna vexas mot guld, då deremot Riksbankens sedlar måste skickas till Stockholm.

Så kommer en rolig strof: "med afseende särskildt å det af bankkomitén nyligen afgifna förslag till förändrad organisation af bankanstalterna i riket samt den vidgade verksamhet i förhållande till allmänna penningrörelsen, som, enligt samma förslag, skulle Riksbanken tillkomma, har betydelsen af nya kontors inrättande syntes Utskottet desto mera påfallande, som bankkomitén i sitt nyssnämnda förslag icke har något att i förevarande hänseende förmåla". Det är en besynnerlig kompliment, då Utskottet säger, att därför att bankkomitén ej nämnt något derom, är det påfallande att nya kontor böra inrättas. Jag kan för min del icke finna annat än, att bankkomitén handlat rätt, då den höll sig till principer och icke ingick på detaljer.

Längre ned står det, att hufvudkontoret i viss mån skulle få den större lånerörelsen i sin hand, under det att bestyret med afbetalningslån och den mindre rörelsen borde öfverlemnas åt afdelningskontoren. Ja, det är just det, som är felet. Om man vill, att här skall blifva en centralbank med afdelningskontor, så måste väl afdelningskontoren hafva samma uppgift, som t. ex. i Frankrike, der de utmärkt väl besörja både den större och den mindre rörelsen i sin ort. Icke bör väl meningen vara, att afdelningskontoren skola sysselsätta sig blott med den mindre rörelsen. I så fall komma de blott att befrämja utlåningen mot borgen. I de franska afdelningskontoren ligga millional af Frankrikes egna sedlar i reserv och på det sättet verka afdelningskontoren lika med hufvudkontoret. Att här storslöjden och den större industrien i orterna skulle hänvisas till Riksbankens hufvudkontor, är ett mycket befängdt förslag, men det må stå för Utskottets räkning. Slutligen kommer jag till den ifrågasatta begäran om en fullständig plan för utläggande af Riksbankens afdelningskontor. I det afseendet hemställer Utskottet, att fullmäktige i Riksbanken skulle an-

modas att till nästa riksdags början uppgöra förslag och plan för ordnande af nya afdelningskontor af Riksbanken. Jag försäkrar, att denna fråga är till den grad enkel, att hvarje menniska med sundt förnuft kan på två eller tre minuter sätta sig in i den. Endast två sätt äro möjliga. Det ena sättet är att man på grund af folkmängden och den industriella rörelsen i städerna bestämmer den ordning, i hvilken afdelningskontor skulle utläggas. Det andra sättet att gå till väga, som är särskildt lämpligt, om man önskar sprida afdelningskontoren öfver hela landet, är att förlägga ett sådant i hvarje läns residensstad. En af dessa två metoder måste man följa, ty att sitta och utarbeta en plan efter annan beräkningsgrund, t. ex. med ledning af antalet motioner, som blifvit väckta om behovet af dylika afdelningskontor, det är orimligt. Man bör icke föreställa sig att afdelningskontor kunna grundas på en blott tillökning i banksedelutgifningsrätten. Dertill fordras penningkapital, ty, äfven om man till en början utlemnar lån i sina banksedlar, visar det sig snart att hvarje sådant afdelningskontor får ett betydligt utestående belopp i fordringar, som tynga på hufvudkontorets kapitaltillgångar.

För resten kan jag icke förstå annat, än att, då ju bankofullmäktige i viss mån sortera under Banko-Utskottet, detta kunde skrifva direkt till fullmäktige och uttala sin önskan. Att nu i stället Riksdagen skulle afåta en skrifvelse till fullmäktige, det vore ett befängdt sätt att gå till väga. Derföre föreställer jag mig att ingen tvekan kan råda om att Kammaren bör afslå detta skrifvelseförslag; och jag tager mig derföre friheten att hemställa om afslag derå och bifall till reservanternas framställning.

Herr Söderberg: Denna fråga, att Riksbanken skulle utsträcka sin verksamhet något mer, har en tid varit före hvarje år och alltid har skälet deremot varit, att ingen plan funnits utarbetad. Sista gången var hufvudskälet, att Riksbanken hade förstärkt de enskilda bankerna med så stora summor, att inga penningar funnos. Denna senare olägenhet är nu afhjelpat med detta år, och hvad det förra skälet beträffar, har Herr Wallenberg mycket riktigt sagt, att någon särskild plan kan icke behövas, ty den enda och rätta planen är ju att utsträcka Riksbankens verksamhet genom afdelningskontors förläggande på de ställen, der den största affärsverksamheten finnes. Jag har vid denna riksdag vågat framkomma med samma motion, som förut varit före, nemligen att få ett afdelningskontor i Jönköping, som i afseende å affärsverksamhet är en bland de förnämsta städerna i vårt land. Visserligen finnes der ett par enskilda bankinrättningar, och dessa äro mycket tillmötesgående, men genom den stora tillökade affärsverksamhet, som der förefinnes, äro de mycket anlitade, så att ett afdelningskontor derstädes skulle blifva både för Riksbanken ganska inkomstbringande och för den stora behöfvande allmänheten, som den skulle gå tillhanda, mycket välkommen. Jag antager således att det är stora skäl, att dit förlägga ett afdelningskontor. I motiven till

Om inväntande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

min motion har jag närmare utredt, hvad jag har att säga i saken, och får nu värdsamt yrka bifall till motionen.

Friherre Åkerhielm: Som det utdelade betänkandet gifver tillkänna, har jag låtit anteckna, att jag varit af sjukdom förhindrad att deltaga i Utskottets behandling af föreliggande fråga afvensom i det slutliga justerandet af Utskottets betänkande. Jag anhåller likvisst värdsamligen, att det måtte tillåtas mig få tillkännagifva den ståndpunkt, jag skulle hafva intagit, och den åsigt, jag skulle sökt göra gällande, derest jag fått vara närvarande vid Utskottets förhandlingar, en åsigt, om hvilken jag nu har någon grundad förhoppning, att den jemväl torde blifva Kammarens. Min mening är den, att Riksbanken svårligen nu läser kunna vara på allvar betänkt på att i någon större skala och såsom grundsats tillämpa inrättandet af nya afdelningskontor. De redan inrättade äro så nya och så många, att någon erfarenhet af huru Riksbanken i sin helhet kan bära dessa spridda ortkontors affärer är nödvändig, förrän Riksbanken, med hänsyn till den försigtighet, hvarmed denna institution måste skötas och vårdas, ytterligare kan på samma sätt utveckla sig. Att möjligen i en framtid, derest man kan lösa alla med dessa affärer i sammanhang stående frågor på sådant sätt, att Sveriges Riksbank blifver den enda sedelutgifvande banken, afdelningskontor måste inrättas, kan jag väl förstå; men derhän hafva vi ännu icke kommit, och framför allt är ett fullt utarbetadt förslag till Riksbankens förstärkning och ordnande ännu icke tillräckligt förberedande pröfvadt, eller ens i en Kongl. proposition för denna Riksdag framlagdt. Derföre torde man väl kunna förena sig om den åsigten, att 1884 års Riksdag icke bör visa någon förkärlek för vare sig den ena eller andra motionen, utan principiellt vara af den mening, att Riksbanken icke för närvarande bör inrätta några afdelningskontor. Det är icke nog att en sådan åsigt anföres af en ledamot i Banko-Utskottet, om hvilken jag gerna sjelf erkänner, att hans vana vid sådana frågors pröfning ännu må hända icke är tillräckligt stor. Åtskilligt mera betyder att en så framstående bankman, som talaren på stockholmsbanken har yttrat alldeles enahanda mening; mest att de två äro ense. Men jag vill ytterligare, till stöd för Herr Wallenbergs och min gemensamma åsigt, anföra, att herrar bankfullmäktige i de yttranden, som i föreliggande betänkande blifvit Kammaren meddelade genom Banko-Utskottet, tydligen rygga tillbaka för uppdraget att söka på något vis framlägga ens ett förslag, på hvilket sätt och efter hvilka grunder Riksbankens afdelningskontor framdeles borde inrättas. De många skilda meningarne sammanstämma alltid derutinnan att hopa svårigheter, invändningar och varningar mot inrättandet nu af flere afdelningskontor. Ett förslag i sådant syfte har en gång blifvit framlagdt af fullmäktiges ordförande, under den tid han tillfälligtvis var deputerad för den inre förvaltningen, men detta förslag blef icke af bankofullmäktige omfattadt och ej heller för Banko-Utskottet framlagdt; ja, oaktadt återremiss skedde till bankofullmäktige, kom det dock icke såsom fullständigt förslag tillbaka.

Meningarne voro i öfrigt splittrade, och fullmäktige voro, som jag sade, eniga blott deruti, att de varnade för att nu inrätta afdelningskontor och tillstyrkte uppskof dermed. Vid sådant förhållande och då det torde vara nödvändigt att vinna någon mera erfarenhet angående afdelningskontoren, än den vi nu hafva, kan jag icke förstå annat, än att Banko-Utskottet bort inskränka sig till att nu endast behandla de föreliggande motionerna och, med anledning af hvad mot bifall dertill förekommit, hemställa, likasom reservanterna från Första Kammaren, att motionerna icke måtte bifallas. Men att begagna den Utskottet i grundlagen tillagda motionsrätt, hvilken jag ej bestrider, för att formulera ett sjelfständigt förslag, som icke hemtats från motionerna, utan blifvit väckt först inom Utskottet, nemligen om ett uppdrag till bankofullmäktige att uppgöra förslag och plan för ordnande af nya afdelningskontor af Riksbanken, det är, enligt mitt förmenande, lindrigast sagdt, obehöfvt. Skulle en sådan fråga behöft behandlas inom Banko-Utskottet, hade den väl enligt 5 § af instruktionen för Banko-Utskottet bort falla inom området af de ärenden, som Banko-Utskottet kunde ega rätt att sjelf slutbehandla, utan att besvara Riksdagen med dess upptagande. Först sedan det visat sig, att bankofullmäktige, mot all förmodan — ty så torde säkerligen icke inträffa — lemnat Utskottets genom protokollsutdrag dem meddelade beslut utan afseende, först då hade Utskottet haft tillfälle att anmäla saken inför Riksdagen. Då en fråga föreligger af beskaffenhet att deraf uppkomme ett bestämdt uppdrag till bankofullmäktige från Riksdagen, bör stadgandet derom inryckas i bankoreglementet, och derom må då Riksdagen afgöra. Förekommer åter en fråga om ett embetsuppdrag till bankofullmäktige, som ej angår bankens styrelse eller förvaltning, dess inkomster och utgifter, hvilken i händelse af olika beslut inom Kamrarne enligt förutvarande praxis, som i denna Kammare häfdats af en högt ärad ledamot på södermanlandsbanken vid en riksdag, då han icke var af talmansklubban hindrad att yttra sig, icke kan blifva föremål för gemensam votering, då torde den ej böra underställas Riksdagens afgörande, utan slutbehandlas inom Banko-Utskottet. Dess instruktion visar hvarest, under pågående riksdag, Riksbankens öfverstyrelse är att söka och afser väl hufvudsakligen att förebygga att Kamrarnes plena skola förvandlas till bankobolagsstämmor. Jag kan alltså nu icke bättre förstå, än att Banko-Utskottet bort stanna vid att endast yttra sig om motionerna och i detta hänseende för närvarande inskränka sig till att ur synpunkten af Riksbankens eget bästa afstyrka bifall till dem samtliga.

För min del yrkar jag bifall till den af reservanterna från denna Kammare, Herrar Peyron, Grefve Hamilton, Robson, Söderhjelms, Nisser och Huldts, afgifna reservation.

Grefve Hamilton: Då jag antecknat mig som reservant, må det tillåtas mig att yttra några ord, ehuru det kunde vara onödigt efter det utmärkta föredraget af Banko-Utskottets ordförande.

Banko-Utskottets förslag innehåller egentligen två punkter,

Om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

Om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
(Forts.)

ehuru de blifvit sammanslagna till en. I den första punkten, om inrättande af nya afdelningskontor, har Utskottet afstyrkt de härom väckta motionerna, och deremot vill jag ej yttra mig. Jag har endast velat beröra detta sätt att sammanföra två frågor i en punkt. Inom Utskottet yrkade jag, att de skulle upptagas i två punkter, men det vann icke bifall. Då Utskottet i sitt afstyrkande utlåtande fäst sig vid den föregående Riksdagens mening och afstyrkt inrättande för närvarande af nya afdelningskontor på grund af den under pröfning varande banklagen, så är, enligt mitt förmenande, klart, att samma skäl äfven borde gälla, då fråga är om att uppdraga åt bankofullmäktige att uppgöra plan för ordnande af nya afdelningskontor. För att uppgöra en sådan plan bör man förut veta, hvarom frågan handlar, hvilka grunder som skola följas. Sålunda måste jag yrka afslag å Utskottets hemställan i denna del.

Dessutom anser jag, att, om Riksdagen skall lemna något uppdrag åt bankofullmäktige, det bör ske genom införande i bankoreglementet och icke i den form, som nu föreslagits, ty derigenom blir det ett uppdrag till de personer, som äro bankofullmäktige, och icke till bankofullmäktige i och för sig.

Jag yrkar bifall till den af mig biträdda reservationen.

Herr Ekenman: Då äfven jag har låtit anteckna mig såsom reservant mot detta betänkande, men icke deltagit i den gemensamma reservation, som afgifvits af Herr Peyron m. fl. af denna Kammarens ledamöter, anser jag mig böra i korthet redogöra för min afvikande mening.

I likhet med de nämnda reservanterna anser äfven jag, att frågan om uppgörande af en allmän plan för ordnande af nya afdelningskontor af Riksbanken är för tidigt väckt; men så vidt nu kan förutses, bör, enligt mitt förmenande, ett afdelningskontors anläggande i Jönköping icke kunna störande inverka på eller försvåra en allmän plans uppgörande. Denna åsigt delas äfven af herrar fullmäktige, och jag anser således, att på grund af de skäl, som Herr Söderberg anført i sin motion, ett sådant afdelningskontor redan nu skulle kunna i Jönköping inrättas. Då emellertid föga utsigt lär förefinnas att motionen vid denna riksdag kan bifallas, skall jag icke besvara Kammaren med att göra något yrkande.

Herr Bexell: Jag tror icke, att det är bra att nu undanskjuta denna fråga. Vår banklagstiftning går nog i den riktningen, att Riksbanken skall öfvertaga rikets hela utlånings- och penningväsen eller åtminstone en stor del deraf, hvarföre man mycket väl kunde börja när som helst. Det är ingenting nytt att bilda afdelningskontor, utan det kan ske mycket enkelt. Jag tager mig friheten påpeka en sak, som visar, att skäl tala för inrättandet af ett afdelningskontor i Jönköping. Att en så stor stad, med så många industriella anläggningar, skall ensam vara beroende af privatbanker är icke bra, ty jag tror mig kunna uttala såsom ett allmänt omdöme, att då det är godt om penningar, går det nog för sig att diskontera hos dem, men vid kriser utlemna privatbankerna

penningar endast till sådana personer, som stå i intimt förhållande till styrelsen, men de öfriga få vänta. Riksbanken åter utdelar penningar till behöfvande i tur och ordning, eftersom ansöknin-
 garne inkomma, om det blott finnes erforderlig säkerhet.

Om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken.
 (Forts.)

Jag yrkar bifall till Herr Söderbergs motion.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande, beträffande hvilket någon begäran om bifall till Utskottets hemställen icke under öfverläggningen förekommit, yrkats dels, af Herr *Söderberg*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställen, skulle bifalla hans i ämnet väckta motion, dels ock, af Herr *Wallenberg*, att Kammaren icke för närvarande måtte bifalla de vid innevarande riksdag väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken, men afslå Utskottets hemställen för öfrigt.

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen proposition, först på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställen, vidare på bifall till Herr Söderbergs yrkande och slutligen på bifall till Herr Wallenbergs förslag, samt förklarade sig anse sistnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Söderberg* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till hans yrkande i ämnet, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att de vid innevarande riksdag väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken icke må för närvarande bifallas, men att Banko-Utskottets i utlåtandet N:o 13 gjorda hemställen för öfrigt skall afslås, röstar

Ja,

Den, det ej vill, röstar

Nej,

Vinner Nej, afslås Utskottets hemställen och bifalles Herr Söderbergs motion i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;
 Nej—15.

Föredrogos å nyo och biföllos Banko-Utskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda memorial:

N:o 14, i fråga om ändringar och tillägg i gällande aflöningsstat för Riksbanken;

N:o 15, i fråga om understöd från Riksbanken åt aflidne Ombudsmannen vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg C. F. Jacobssons enka Maria Jacobsson; och

N:o 16, i fråga om tryckning af en utaf f. d. Riksantikvariern B. E. Hildebrand författad katalog öfver Riksbankens samling af svenska mynt.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial:

N:o 62, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpshammars jernväg; och

N:o 63, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående väckt motion om skadeersättning af statsmedel dels till lotsen Joel Bengtsson och hans hustru Sara Maria Olsdotter samt dels till Stina Cajsa Olsdotter för nämnda båda kvinnors oförskylda häktande.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.